

Ба 26954

ЯНКА КУПАЛА.

ПАЎЛІНКА

СЦЭНЫ З ШЛЯХОЦКАГА
ЖЫЦЬЦЯ У 2-х АКТАХ.

Выданьне другое.

ВЫДАВЕЦ І. МЯТЛІ.

ВІЛЬНЯ — — — — — 1927 г.

Ба 26954

ЯНКА КУПАЛА.

ПАЎЛІНКА.

Сцэны з шляхоцкага жыцця ў двух актах.

ВЫДАЊНЕ II.

*

Выдавец — ~~МІНІСТАРСТВА~~.

Бел. выдавец.
1994 г.

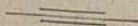
На арыгінале напісана:

Къ представленію дозволено за № 15679.

С.-Петербургъ 23 ноябля 1912 года.

За цензора драматическихъ сочиненій

Ребровъ.

На адным з экземпляраў I выданья:

Wolno produkować publicznie na terenie Litwy Środkowej dn. 27 — V — 1921 г.

Al. Nowak

Naczelnik wydziału.

25. 0 4. 2009

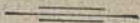
ПАЎЛІНКА.

А С О Б Ы :

СЬЦЯПАН КРЫНІЦКІ—засьцянковы шляхціч	45 г.
АЛЬЖБЕТА — яго жонка	40 „
ПАЎЛІНКА — дачка Крыніцкіх	19 „
ПРАНЦІСЬ ПУСТАРЭВІЧ—сваяк Крыніцкіх	50 „
АГАТА — яго жонка	43 „
ЯКІМ САРОКА — вучыцель	25 „
АДОЛЬФ БЫКОЎСКІ	24 „

ГОСЬЦІ — МУЗЫКІ.

Рэч адбываецца ў нашы дні ў хаце КРЫНІЦКІХ.

А К Т І-шы.

Абшырная сьвятліца. Направа ад публікі — вокны у сад, бліжэй к аркестру — стол, каля стала — лавы і табурэцікі, над сталом — вісячая недарагая лямпа, на сьцяне — абразы. Налева дзьверы ў сенцы, бліжэй к аркестру — куфар. Напроці — сьцяна і дзьверы ў бакоўку (каморку); справа пры сьцяне ад бакоўкі — ложка, засланы коўдрай, у галавах высака накладзена падушак; налева — у кутку — печ, на сьцяне стрэльба, старасьвецкі з гірамі гадзіннік і некалькі лубачных малюнкаў.

Ч а с: асеньні вечар перад Пакровамі.

Зьява I. Паўлінка (адна).

Стройная і досьць прыгожая дзяўчынка. Адзеўшыся ў недарагую краміну, але чысьценка; бяз хусткі, — ў валасох колькі грабеньчыкаў. Сядзіць на ложку і пільна шые крамны кафтанік. Як падыймаецца заслона — Паўлінка пяе:

Ой пайду я лугам, лугам,
Дзе мой мілы арэ плугам;
Ой пайду я лугам, лугам!

Ён арэць поле валамі,
А я плачу ўсё сьвязамі;
Ён арэць поле валамі.

(*Перастаўшы пець*).

Э-э! штось не пяецца сягонья. Неяк сэрцайка трасецца, як-бы хто яго знеўціку перэпужаў. А мо'

гэта песьня вінавата. Даліпантачкі, аніяк не магу сама з сабой да ладу прысьці. А ну, на шчасьце зачну другую. Якую-ж бы тут? Ага!.. (Пяе).

Дый чаго-ж ты, дуб зялёны,
Пахінаешся?

Дый чаго-ж ты, мой міленькі,
Задумляешся?

(Пяючы, падходзе к вакну і паглядае, пасья ізноў садзіцца). А ўсё такі нешта ня цікава на сэрцы. І чаго яму бедненькаму не стае? Піць і есьці, дзякаваць Богу, хватае; часам татка дае грошы і на сукенкі... Чаго, чаго, здаецца, тут хацець?.. Ох, ох, як-жа маркотненька! Прост, хоць зьбірай манаткі ды йдзі ўпрочкі з хаткі. Ужо вечарэе: зараз ня будзе як шыць, а трэба сягоньня канешне кончыць. Заўтра Пакровы... у Міхалішках кірмаш... Эх, эх! каб хаця той прышоў, каго так хочацца сягоньня пабачыць. (Садзіцца пры вакне і пачынае ізноў, шыючы, пець).

Ой, ляцелі гусі дый над Беларусьсю,
Селі яны, палі на сівым Дунаю!
Селі яны, палі, ваду замуцілі,
Дый нас маладзенькіх з сабой разлучылі.
Бадай тья гусі марна запрапалі,
Як мы любіліся — цяпер перасталі.

(Паглядзеўшы ў вакно). Ну, ужо няма як саўсім без агню шыць! Зараз трэба запаліць лямпу. Цямнее і цямнее, ночка набліжаецца, а яго — як няма, так няма! А шчыра абяцаўся шэльма напэўна прыйці. (Шукае запалак і запалівае лямпу). І што гэты тата да яго мае? З таго часу, як даведаўся, што ён на мяне мілым вокам паглядае, — ўсё роўна, як чорная котка між імі перабегла. Ён то нічога, але тата — дык жыўцом-бы яго зьеў. Ну, але тата сваё, Якім сваё, а я — сваё. Пагля-

дзім, чый верх будзе: таткаў, ці мой, ці яго? (*Па-
думаўшы*). Казаў—прыдзе сягоньня, каб там і ліха
гарэла. „Трэба, кажа, сякую, ці такую зрабіць па-
станову. Мы, кажа, ня дзеці, — маем свой розум
і можам сабой пакіравацца. Толькі ты, кажа, Паў-
лінка, павінна на гэта прыстаць канешне, бо іна-
чай, кажа, згінем, як рудыя мышы“. (*Ускочыўшы*).
Ай! нехта ідзе. Ён, ён, напэўна ён!

Зьява II. Паўлінка — Якім.

ЯКІМ. Вось і я — як тут быў! Добры вечар
ясьне-пекнай паньне Паўлінцы. Што, золатца маё
ненагляднае, працакалася трохі мяне, ненавісьніка?
(*Глянуўшы на бакі*). А ці нікога няма? (*Гаворачы,
падбліжваюцца ж Паўлінцы, вітаюцца і жоча абняць яе*).

ПАЎЛІНКА (*барончыся*). Ой, ой! памалу. Ёсе
дома, ўсе дома. Толькі ў Якіма ня ўсе дома, бо
по-начы ходзе да маладых дзяўчат. Дадуць, да-
дуць зараз пытлю старыя. (*Тулаючы нагой*). Пазва-
леньне ёсьць гэтак позна прыходзіць?

ЯКІМ (*садзючыся*). Ёсьць, ёсьць, мая ты сака-
тушка, шчабятушка! Кажы толькі хутчэй, галуб-
ка мая бяскрылая: тата твой дома, ці не? Бо-ж
сама ведаеш, якая ў нас з ім страшэнная лю-
басьць.

ПАЎЛІНКА (*садзючыся за шыцьцё*). Ой, ча-
му-ж ня ведаю? Як між катом і сабакай, якраз.
Але, але сьмела будзь як у Бога пад прыпечкам.
Паехалі абое на торг і пэўна позна вернуцца, бо
маюць трохі сяго-таго да праданьня і маняцца
сякія-такія зрабіць пакупкі. Бачыш, заўтра мае
быць трохі пасьцей з кірмашу.

ЯКІМ. Та-а-к! Значыцца, ты кшталтам, вечера-
рынка будзе?

ПАЎЛІНКА. Так, так! Вечарынка быць то будзе, але ня ўсе на ей будуць.

ЯКІМ. Эх, Паўлінка! Ты ўсё сваё; мне і так горка на душы, як-бы хто там палын заселяў, а ты яшчэ прытычкамі сваімі соліш. Вазьму на злосьць— ды прыду. Што-ж яны са мною зрабяць?

ПАЎЛІНКА. Зрабіць — то нічога ня зрабяць, але і ты сам нічога ня зробіш, а толькі праробіш...

ЯКІМ. *(робячы папяроску)*. Ці ясьне-панна Паўлінка пазволіць мне закурыць пры ёй?

ПАЎЛІНКА. Ого, скуль такая далікатнасьць? Рукам каля дзяўчыны дае волю бяз пытаньня, а як папяроску закурыць, дык пазваленьня просіць. Не пазваляю за тое, вось і ўсё тут!

ЯКІМ. А я закуру.

ПАЎЛІНКА. А я ня дам! *(Кідае шыльціцё і хоча адабраць папяроску. Нейкі час тузаюцца, бегюць адно за адным па хаце і няўмысьле раскідаюць на ложку падушкі)*.

ЯКІМ *(бегючы)*. Ну, ужо годзі, годзі, Паўлінка! Болей нічому без твайго пазваленьня даваць волі ня буду.

ПАЎЛІНКА. Ну, калі так, то згода! *(Садзяцца. Якім курціць, Паўлінка шыле)*.

ЯКІМ *(памаўчайшы)*. Паўлінка!

ПАЎЛІНКА. Га! Ці пан Якім забыўся, як я завуся?

ЯКІМ. Ды не! Я хацеў-бы, золатца, сур'эзна з сабой пагаварыць.

ПАЎЛІНКА. І—і!!! Ведаю я гэтыя сур'эзнасьці. Перш-на-перш будзе, ці я люблю, пасья— ці вельмі моцна, а пасья, ці гатова ўсё чысьценка зрабіць, што чарнабрывы Якім захоча, а там, а там... і паехала, як на непадмазаных калёсах... Ці-ж ня праўда?

ЯКІМ. Праўда, то праўда, але ўсяму мусіць быць канец.

ПАЎЛІНКА. Ну, дык слухаем вашэці. А вось можа і новую песеньку нам сьпяіце. Адно толькі за ўмовай: або надта вясёлую, вясёлую, каб аж лявоніху захацелася ісьці, або такую сумна-сумненькую, што, выслухаўшы яе — раз, два, ды бухтыль у вір галавою! вось так! (*Паказвае і чуць ня валіцца; Якім падхоплівае і садзіць яе на лаве*).

ЯКІМ. Гэта будзе ад цябе, маё ты сонейка, залежаць. Як захочаш—такая і песенька выйдзе: або вясёлая, радасная, як-бы самое неба яснае, або сумная, гаротная, як асеньнія хмары над гэтай зямелькай чорнай. (*Памаўчаўшы*). Эх, эх! І дакуль-жа ўсё гэта будзе цягнуцца? Дакуль, як сушавей, сушыць і мучыць нас будзе?

ПАЎЛІНКА (*жартабліва*). Толькі ня нас, а мяне—трэба гаварыць. Мне дужа добра, весела, і так лёганька, лёганька на сэрцы, што...

ЯКІМ (*з дасадай*). Паўлінка!

ПАЎЛІНКА (*закрываючы губы рукой*). Ну, ну, ўжо маўчу... як няма рыба.

ЯКІМ (*як-бы сам да сябе*). Калі, калі ўжо надойдзе тая часінка, што нас злучыць на векі, і мы ўжо ніколі не расстанемся? Калі? Калі?..

ПАЎЛІНКА. Ха-ха-ха! На сьвятое ніколі. Вельмі ўжо татка мой заеўся на цябе з таго часу, як даведаўся, што мы з табой зьлюбіліся. Ну, а бяз таты гэты інтэрас наладзіць будзе вельмі трудна.

ЯКІМ. Трудна, то яно трудна, але няма таго злога, каб ня вышла на добрае. Хоць-бы, прымерам, мы з табой так зрабілі: выбраўшы падхадзячую часіну, калі стары будзе ня ў злосьці, узяліся з табой за рукі, падышлі к яму, уклечылі,

і сказалі: так і так, наш добры бацечка, — я люблю Паўлінку, а я люблю Якімку — вельмі-вельмі моцна, так, што і жыцьця нам аднаму без аднаго нямашака, ну, дык супакойце нашы сэрцайкі: дайце нам пазваленьне ўзяць—ды пажаніціся...

ПАЎЛІНКА. Э-э!! Ня туды, мой ты дуренькі Якімка, паехаў! Уедзеш гэтак у нерат, што ні ўзад, ні ўперад. Каб гэта яшчэ толькі з мамкай, то яно сяк-так, як табе ня раз я і казалая, але з старым—дык чыстая бяда, настаяшчае гора. Хоць ты яму кол на галаве чапы, дык нічога ня выдзеўбеш. „На парог, кажа, каб і ня важыўся паказацца; мазгаўню, кажа, гаду пашчапаю“! Вось і рабі з ім што хочаш! Каб мог, дык на першай асіне павесіў-бы цябе. Ну, і гдзе-ж у такім разе набрацца смеласьці ісьці кленчыць перад ім і прасіць пазваленьня?.. Задасьць такога пытлю і табе і мне разам, што і жаніцьба ў галаву не палезе.

ЯКІМ. Так, то яно так! Але я неяк усё яшчэ надзеі ня трачу, — а ну-ж адпусьціцца. Быў-жа такі час, што мяне любіў, ды нават у бядзе то тады, то сяды памагаў.

ПАЎЛІНКА. Быў час, але вадою сплыў. Памагаў, пакуль ня ўбачыў, што трэба і дачкой памагчы, а як да гэтага стала даходзіць, вось у ім і адазвалася шляхоцкая фанабэрыя. Другую песьню цяпер пяе. Нож точыць... востра нож точыць родны мой татка на таго, каго сам калісь любіў і каго я палюбіла... (Устаючы, горача). І на векі вечныя любіць буду. (Ідзе і напраўляе падушкі, за ёй — Якім, абымае — і садзяцца, абняўшыся, абое на ложку).

ЯКІМ (памаўчаўшы, ласкава). Паўлінка!

ПАЎЛІНКА (сьмяючыся). Ізноў забыўся, як завуся?

ЯКІМ. А ты ізноў сваё... Слухай, міленькая: ці ты надумалася зрабіць тое, аб што я цябе надочы прасіў і маліў? Сама-ж ты, золатца, казала мне ня раз і цяпер кажаш, што татка твой ні на якія просьбы ня згодзіцца. Значыцца, сама добра разумееш, што іншага выхаду для нас нямашака. А гэтак, як я казаў, будзе найлепей. Ці то мы будзем першыя, або апошнія? Янка Лукашонак з сваей Зосі так зрабілі, Ігнась Манякоўскі — з сваей Дамянісай, ды і шмат хто... Бацькі спачатку пазлуюць, пазлуюць трохі, і адпусьцяцца, — ведама бацькаўскае сэрца. Вось і мы з табой, міленькая, такім парадкам самі сабе шчасьце збудуем і нічыей ласкі прасіць ня будзем. Адно, абы твая згода, і ўсё будзе добра. Я ўжо, прызнацца табе, гаварыў з папом. Ён заўтра прыяжджае ў Міхалішкі імшу адпраўляць і заначуе ў ваколіцы. Ну, а мы к яму... раз, два, і гатова.

ПАЎЛІНКА. Думаць, то я думала, але неяк страшна. Можа-б было лепей, каб яшчэ трохі пачакаць, а то так скора, раптам... Хто сьпяшыць, той людзей сьмяшыць.

ЯКІМ. Якая ты нядобрая, Паўлінка. Ты зараз—страшна, страшна, пачакаць, пачакаць! Гэтак і ўсю сваю моладасьць пачаканкамі перачакаем. А так гэта дачэснае жыцьцё можна добра налаodziць, так добра, абы толькі ахвота ў нас была ды вытрываласьць.

ПАЎЛІНКА. А што — калі зловяць? Гэта-ж я ня выжыву з сораму, людзі вочы выберуць, нельга будзе на сьвет паказацца. Цяпер — і то колькі ўсякай брыды ўслужлівыя суседзі і суседкі на нас вернуць, а што і гаварыць тады, як нам гэта „Бог наш ўдечка“ ня ўдасца?

ЯКІМ. Ня бойся, золатца, ня зловяць! Усё пойдзе гладка. Заўтра ў вас вечарынка; посьле вечарынкi ўсе будуць спаць моцна так, што хоць з гарматаў страляй — нічога не пачуюць. Я ўсё акуратна прыгатую, ты толькі зьвяжаш у клумак што патрабнейшае, а там праз мамэнт — і ты мая на векі вечныя.

ПАЎЛІНКА (*нібы са влосьцю*). Ня я твая, а ты мой на векі вечныя!

ЯКІМ. Ну, хай будзе, як Сораказала; але гэтак толькі тады ў нас выйдзе, калі ты прыстанеш на тое, аб што я цябе прасіў і прашу.

ПАЎЛІНКА (*падумаўшы, сьмяючыся*). Ну, згода да... заўтрашняга дня, а там пабачым.

ЯКІМ (*навесялеўшы*). І даўно ўжо трэба было гэтак сказаць, мая ты кветачка майская. Заўтра вечарам, як толькі ўсе паўкладаюцца, — я ўжо ў садзе пад вакном буду на цябе чакаць. Ты ваконца адчыніш, лахі пад пахі—ды скакель з хаты ў сад, як пятах!...

ПАЎЛІНКА. Гэта ты, як пятах, а я, як...

ЯКІМ (*пераняняючы*). Як курыца.

ПАЎЛІНКА. Ня курыца, а як зязюлька.

ЯКІМ. Як зязюлька, праз вакно—фырр! а пятах—цап, а поп крапілам — пырсь! а там...

ПАЎЛІНКА (*сьмяючыся*). А там ізноў—фырр!... (*Размахівае рукамі і хоча вырвацца. Якім мацней прыціскае яе к сабе і хоча пацалаваць; яна нібы бароніцца, а пасля хватае яго за шыю, і яны доўга горача цалуюцца*).

ЯКІМ. Ох, каб гэтак ўсё жыцьцё і кожную минутку.

ПАЎЛІНКА. Ого! Разласаваўся!... Аскому нагоніш, пакуль ахвоту спагоніш. (*Прыслушавшы*

ся). Ой! Недзе туркоча! Ці ня едуць толькі нашы з торгу?

ЯКІМ (*прыслушайшыся*). Такі-ж нехта едзе.

ПАЎЛІНКА (*сумна*). Значыцца, Якімка, трэба ўжо табе рабіць — фырр!

ЯКІМ (*устаючы, з уздохам*). Нічога не парадзіш — трэба!... Ой, гэтыя бацькі! І чаму гэта ня родзяцца на сьвет дочки без бацькоў?...

ПАЎЛІНКА (*устаючы*). Ах, чуць не забылася! Ці прынёс мне тое, што абяцаўся?

ЯКІМ. А як-жа, прынёс, маё ты золатца. (*Да-став з кішані фатаграфію і аддае Паўлінку*).

ПАЎЛІНКА (*прыглядаючыся к фатаграфіі, весела*). Вот так добра! Заместа аднаго, маю ўжо двух: аднаго, што сам ходзе да дзяўчат і рукам волю дае, а другога, што трэба насіць за... пазухай. (*Сьмяецца*).

ЯКІМ (*любуюцца ёю, жвавае і цалуе*). Ах ты, зязюлька мая ненаглядная!

ПАЎЛІНКА (*баронячыся*). Ну, ну, пятушок! Не гарачыся; пасьпееш з козамі на торг. (*Выні-хаючы Якіма з хаты*). Марш да дому! Раз, два, тры!...

ЯКІМ (*у дззьверах*). Помні, Паўлінка—заўтра!... (*Выходзе*).

Зьява III-ая. Паўлінка (адна).

ПАЎЛІНКА (*папраўляе ложак, пасья прыглядаецца к фатаграфіі, цалуе яе і жвавае за пазуху. Прыціскаючы грудзі рукамі*). А што, смачна? Цёп-ленька?... Га?... Каля самага сэрцайка дзявочага... Пэўне чуеш, як яно бедненькае трапечацца? Выгодна табе тут, як нідзе, нікому!... Але не, не! Гэтак не выпадае. Яшчэ трохі порана... Пось-

ле заўтра — другая рэч. А цяпер... (Ідзе к абразу) пасядзі лепш, саколiк, за абразiкам. Седзячы гэтак у Бога за плячыма, меней будзеш мець грэшных думак у галаве, чымся песьцячыся тут (паказывае) за пазухай у маладой дзяўчыны. (Напяваючы, падходзе к сьцяне, хавае фатаграфію за абраз і, як у нічым ня бывала, садзіцца за шыцьцё).

Дый чым-жа твая, дзеванька,
Галоўка занята? і т. д.

Зьява IV-ая. Паўлінка — Сьцяпан — Альжбета.

СЬЦЯПАН (п'янаваты, ўходзе з Альжбетай з сьцяў і прыпяе).

Дзе мы едзем, дзе мы йдзём,—
Карчмы ня мінаем;
Дзе заедзем, дзе зайдзём,—
Там і пагуляем.

АЛЬЖБЕТА (кладучы пакупкі на куфар і, раздзяваючыся, да Сьцяпана). Не сьмяшы ты людзей. Калі падпіў, дык ляж спаць!

СЬЦЯПАН. Маўчы, баба!... Ты, каханенькая—родненькая, нічога не разьбіраеш... Валасы доўгія, а розум кароткі. (Прыпяе).

Ой, там на гарэ
Мужык жонкай арэ,
А другая падбягае:
„Запражы-ж ты мяне“.

(Хоча абняць Альжбету).

АЛЬЖБЕТА (адпіртуўшы). Ах, ты, гнілая качарыжка! Яшчэ можа табе чаго захочацца?...

СЬЦЯПАН (выкручваючы нагамі).

Дзед боб малаціў,
Баба падсявала...

ПАЎЛІНКА. Тата! Ды кіньце ўжо!... Ось, лепей разьдзявайцеся, ды можа чаго зьясьцё.

СЬЦЯПАН. А можа гэта і добра, каханенькая - родненькая... Каб так кіслай ды гарачай капусты... *(Скідае апратку і кладзе на куфар)*.

Скіну бурку, скіну боты,
Дый надзену лапці
Кожны дурань, ці разумны—
Пан у сваей хаце.

(Садзіцца за стол).

ПАЎЛІНКА *(кінуўшы шыцьцё на ложак, да Альжбеты)*. Мамка, дастаньце з куфра настольнік, а я прынясу чаго вам зьесьці. *(Выходзе)*.

Зьява V-ая. Сьцяпан — Альжбета.

АЛЬЖБЕТА *(дастаючы настольнік з куфра)*. З кім ты гэтак намурзаўся?

СЬЦЯПАН *(закурываючы люльку)*. Я і з тым, я і з сім, а ты, каханенькая - родненькая, згадай, — з кім?

АЛЬЖБЕТА. А немач цябе ведае - з кім?

СЬЦЯПАН. Ці-ж я не казаў, што у цябе тут *(торкаючы сябе пальцам у лоб)* ня ўсе дома. Але слухай: З зяцем!

АЛЬЖБЕТА *(здзівіўшыся)*. З зяцем?!

СЬЦЯПАН. Так, так, каханенькая - родненькая. Хто з сватам, хто з свацьцям, а як Сьцяпан Крыніцкі—дык з родным зяцем.

АЛЬЖБЕТА *(накрываючы стол)*. Такі праўду кажуць, што гарэлка людзей з поля зводзе. Калі-ж ты ўсьпеў яго нажыць?.. Дачка яшчэ замуж ня вышла, а бацька ўжо зяця мае!

СЬЦЯПАН. Калі ня маю цяпер, дык буду мець у чацьвер. Гэта, бачыш, ён яшчэ толькі

збіраецца падмазацца к нашай Паўлінцы; ну, а каб сьлізчэй усё пашло, дык перш мяне ён падмазаў.

АЛЬЖБЕТА (*садзіцца*). Так-бы і казаў адразу. А хто-ж гэта такі?

СЬЦЯПАН. Адольф Быкоўскі!

АЛЬЖБЕТА. Э-э! Я думала, хто там!.. Ажно нічога людзкага. Толькі ездзе ды нюхае, якая дзяўчына пасагу больш мае, а сам—дык голы, як бізун.

СЬЦЯПАН. Пасаг нюхае, бо нос мае. Але ўсё такі гэта для нас блін ды яшчэ маслам падмазаны. Ён сам мне, каханенькая - родненькая, хваліўся, што яго гаспадарка ў сто раз лепшая ад усіх тутэйшых гаспадароў. За аднаго каня толькі, казаў, заплаціў сёлета тры сотні. „На гэтым-жа кані, кажа, заўтра к васпанству заедуся з кірмашу“. (*Мацаецца па кішэнях, сам сабе*). Дзе-ж бы яна падзелася? (*Да Альжбеты*). Ты, баба, ня бачыла кніжкі, што я купіў сягонья? Дзе яна прапала?

АЛЬЖБЕТА. А што я—пастушка над тваімі кніжкамі? Прапіў можа з гэтым сваім зяцем.

СЬЦЯПАН (*ідзе к куфру, наводзе ў бурцы кніжку і кладзе яе за абраз, дзе Паўлінка палажыла фатаграфію*). Каханенькая - родненькая, ня думай, што я якую дрэнь выбраў сабе на зяця. Заўтра ён прыедзе, паглядзім, дык адразу што другое запыеш. Адным словам, хлапец: шляхоцкага заводу, з рызыкай, з усякай далікатнасьцяй і ўсё такое...

Зьява VI-ая. Паўлінка — Сьцяпан — Альжбета.

ПАЎЛІНКА (*ўваходзячы з міскай, з мяскамі і хлебам пад пахай*). Аб кім гэта, татка, гаворыце,

што мае ўсякую далікатнасьць і ўсё такое? (Ста-
віць яду на стол і садзіцца за шыцьцё).

СЬЦЯПАН (ядучы). Вельмі васпанна цікавая!
Скора састарышся, каханенькая - родненькая, як
усё будзеш ведаць.

ПАЎЛІНКА (просячы). Скажэце, скажэце, та-
татка!

СЬЦЯПАН. Ага, ні села, ні пала, захацела
баба сала. Калі ўжо табе, каханенькая-роднень-
кая, так хочацца, дык скажу. (З павагай). Знакам
тым, гэта паніч з далікатнасьцяй і з усякім та-
кім — мой зяць.

ПАЎЛІНКА. (пырснуўшы сьмехам). Зяць!!

СЬЦЯПАН. Знакам тым, ён не саўсім яшчэ
зяць, але скоро на яго выкіруецца.

ПАЎЛІНКА. А як-жа годнась гэтага... гэтага,
ну як яго... што некалі татавым зяцем зробіцца?

АЛЬЖБЕТА. Ды гэты-ж, гэты... Ты пэўне
яго бачыла некалі... Адольф Быкоўшчык.

ПАЎЛІНКА. Быкоўшчык?!

СЬЦЯПАН. Але. Але! Пан Адольф Быкоўскі.

ПАЎЛІНКА. Ну, хіба, татка, для яго другой
дачкі пастараецца, або самі з ім ажэніцеся, каб
перарабіць яго з простага чалавека на свайго зяця.

СЬЦЯПАН. А ты што? — Зломак?

ПАЎЛІНКА. Зломак — ня зломак, але і за
ламаку не пайду.

СЬЦЯПАН. А дзяга на што?

ПАЎЛІНКА. На ўсё, толькі не на паганяку
к замуству.

СЬЦЯПАН. Каханенькая-родненькая, яшчэ
паглядзім, дзе каго пасадзім.

АЛЬЖБЕТА (ядучы, да Сьцяпана). Еш вот
лепей, чымся з пустога ў парожняе пераліваць!
Як прыедзе сватацца, тады тое і будзе.

56954

ПАЎЛІНКА. Татка ведаеш не сягоньня, за каго я толькі пайду, або за нікога.

СЬЦЯПАН (*зьлініўшыся, кідае ложку аб стол*). Што?!. За каго?..

ПАЎЛІНКА (*устаючы і ідучы к ложку*). За каго? — За Якіма!

СЬЦЯПАН (*стукаючы кулаком па стале*). Маўчы, гадаўка! Раз сказаў, каб гэтага шэльмы і званьня ня было ў маеі хаце, каб яго імені я ня чуў ніколі... гэтага недаварка, гэтага... гэтага забастоўшчыка. Дык і не забывайся аб гэтым, каханенькая - родненькая!

ПАЎЛІНКА (*з дасадай*). На што дарэмшчыну вясьці? Ён нікому нікай забастоўкі не рабіў і ня робіць.

СЬЦЯПАН (*закурываючы са злосьцю люльку*). А чорт яго бяры, ня тут успамінаючы, — рабіў, ці не рабіў! Знаць і ведаць не хату яго ў сваеі хаце, гэтага хамуйлу, гэтае плюгаўства.

АЛЬЖБЕТА. Прыбірай, Паўлінка, ўжо са стала!

ПАЎЛІНКА (*кінуўшы на ложак шыцьцё і ідучы к сталу*). А даўно гэта, татка, сам з ім палаваўся?

СЬЦЯПАН. Каханенькая - родненькая, ня лезь у вочы. А не — то вон з хаты і цябе з гэтай дрэннай выганю.

(*Паўлінка ідзе з міскай к дзьверам; неўспадзеўкі дзьверы адчыняюцца, уваліваецца у хату п'яны Францісь Пуетарэвіч, за ім — яго жонка. Францісь няўмысьле выбівае міску ў Паўлінкі*).

ПАЎЛІНКА. Ай! Што-ж гэта дзядзка зрабілі.

Зьява VII-ая. Паўлінка—Сьцяпан—Альжбета—
Пранцісь—Агата.

ПРАНЦІСЬ. Глупство, глупство, пане добрудзею. Пахвалёны Езус. Собственно, адкупім, адкупім, вось-цо-да!

СЬЦЯПАН і АЛЬЖБЕТА. На векі!..

АЛЬЖБЕТА. А мае-ж вы родненькія! Ці-ж гэта вы ўсё яшчэ з рынку едзеце? Здаецца-ж, раней за нас выехалі?

ПРАНЦІСЬ. Собственно, вось-цо-да, кабыла заблудзіла, пане добрудзею.

АГАТА. Тудэма — сюдэма, ці-ж гэты мачыляпа калі прыехаў у сваім часе дамоў? Ен-жа, як рызьнік, то туды, то сюды блытаецца па дарозе.

ПРАНЦІСЬ. Пане добрудзею, тваё бабекае дзела—маўчаць. Я, собственно, вось-цо-да, спрытны, — тонка панімаю, што і як раблю.

АЛЬЖБЕТА. Ды садзецеся-ж, мае міленькія!

АГАТА. Тудэма-сюдэма куды тут садзіцца? Ноч на двары, кабыла за плотам, поўварсты да дому, а гэты, тудэма-сюдэма, начніца касавокая, ня вытрываў, каб людзям не нарабіць у ночы неспакойства. (*Садзіцца, а за ёй — другія*).

СЬЦЯПАН. Э, што там такое! Выспімся! Дзякуй Богу, ночка не Пятровая, а Пакровая.

ПАЎЛІНКА (*падбіраючы чаранкі*). Заўтра го-сьці будуць, а дзядзька апошнюю міску стоўк. Трэба, каб на кірмашы дзьве адкупіў.

ПРАНЦІСЬ. Глупство, пане добрудзею, глупство! Хаўтурнага, собственно, вып'ем па місцы. (*Дастае з баковай кішані пляшку, пацягвае з яе і хавае назад*).

АЛЬЖБЕТА (*сьмяючыся*). А каб гэта нам

сваток даў гэтай сусолкі пассаць! Ці-ж мы з сваццяй паскрэбкі?..

ПАЎЛІНКА (*выходзячы з чарпанкі*). Ого! Гэтых сьвянцонных кропел дзядзька і канаючаму ня даў-бы, ня то, што... (*Выходзіць*).

Зьява VIII-ая. Сьцяпан — Альжбета — Пранцісь — Агата.

ПРАНЦІСЬ (*ўслед Паўліны*). Глупство, глупство, пане добрудзею. Маладзенькая яшчэ, маладзенькая! Лазы трэба, сабственно, вось-цо-да.

АГАТА (*да Альжбеты*). Што, свацейка, тудэма-сюдэма, добрага куплялі на рынку?

АЛЬЖБЕТА. Ат, сёе ды тое! Паглядзеце, калі хочаце. Нічога такога цікаўскага. (*Устаюць і ідуць абедзве к куфру, і разглядаюць кінутыя на ім пакупкі*).

ПРАНЦІСЬ (*да Сьцяпана*). Чуў, сват, пане добрудзею, што сягоньня людзі казалі?

СЬЦЯПАН. Не, не, каханенькі - родненькі, ня чуў; ня было калі! А што?

ПРАНЦІСЬ. Ды як-жа, вось-цо-да! Кажуць, пранцуз, пане добрудзею, ідзе на Барысаў па шапку і рукавіцы, што калісь там аставіў. Чатырыста тысяч войска з сабой вядзе і, сабственно...

АГАТА (*перабіваючы, з месца*). Не чатырыста тысяч, а чатыры сотні тысячаў...

ПРАНЦІСЬ. Глупство, глупство, пане добрудзею. Усё роўна ідзе, вось-цо-да. Спранжыновы касьцёл з сабой нясе, пане добрудзею.

АГАТА (*з месца*). Тудэма-сюдэма, не нясе, а на паветры на машыне, што лягаюць, гэты касьцёл вязе.

СЬЦЯПАН і АЛЬЖБЕТА (*здзівіўшыся*). Ай-я-я! Аж на паветры касьцёл вязуць!..

АГАТА. Але-ж, але! Тудэма-сюдэма, я сама на свае вушы чула.

СЬЦЯПАН. Во калі пашло ўсё ўверх нагамі. Як паставяць гэты спранжыновы касьцёл, то можна будзе спадзявацца і для нашага брата якога-такога палягчэньня. Дзякуй Богу, дзякуй Богу!! А вось мая гэта ахмістрыня, дачушка мая — сакатушка, сплуталася з гэтым... з гэтым бязбожнікам, і хоць ты ей вар на галаву лі.

ПРАНЦІСЬ. Маладзенькая, сабственна, восьцо-да. Бярозавай кашы ня шкодзіла-б, пане добрудзею.

АЛЬЖБЕТА. Дужа трудна паладзіць з цяперашняй моладзёдзю. Пашло такое распуства на сьвеце, што ня дай Божа! Заместа кніжак да набаженства — чытаюць нейкія дрындушкі. Вецер ува ўсіх па галаве ходзе. Гэта-ж мне калісь сказаці: ідзі за Сьцяпана, — я і пашла бяз ніякай спрэчкі са сваімі старымі.

АГАТА. А так, так, тудэма-сюдэма! І мой, як ка мне пасватаўся, бацька нябожчык і кажа: ідзі, бо ўсё роўна ніхто цябе лепшы ня возьме; я падумала, тудэма-сюдэма, ну і пашла. (*Глядзячы абедзве на сваіх мужоў, пасля — адна на адну, плююць кожная ў друі бок і разглядаюць ізноў калюкі*).

ПРАНЦІСЬ. Так, так, пане добрудзею, іначай калісь было. (*Дастае фляжку і п'е, а пасля дае Сьцяпану*). Собственна, глупство, восьцо-да, было, а ты сват выпі, каб тое, што было, у памяці не сядзела. (*Сьцяпан п'е, Пранцісь прыдзержывае за фляжку, каб той залішне ня выпіў*).

СЬЦЯПАН (*абціраючы вусы і сплёвываючы*). Шчыплецца, каб яе гаручка.

ПРАНЦІСЬ (*хаваючы гарэлку*). Ага, вось-цо-да, шчыплецца, сабственна, бо чужая, пане добрудзею. (*Абодва закурываюць*).

АЛЬЖБЕТА (*да Агаты*). А ці заўтра, свацейка, будзеце на кірмашы?

АГАТА. Ды трэба-ж будзе як сьцягацца.

Зьява IX-ая. Тыя і Паўлінка.

ПАЎЛІНКА (*уваходзячы, да Альжбеты*). Мож-б, мамка, прыціснулі сыр, бо да заўтрашняга не адцісьнецца.

АЛЬЖБЕТА. Яшчэ пасьпее... Дай мне з цёткай разгаварыцца.

ПАЎЛІНКА. Ідзеце, ідзеце, мамка, а я зацябе з цёткай пагавару.

АГАТА. Ідзеце, свацейка. Тудэма-сюдэма, не зважайце на мяне. Мы тут з Паўлінкай пачакаем на цябе.

АЛЬЖБЕТА (*выходзячы*). Ну, як сабе хочаце. (*Паўлінка з Агатай садзяцца на куфры і жыва аб чымсь гавораць*).

Зьява X-ая. Паўлінка — Сьцяпан — Пранцісь — Агата.

СЬЦЯПАН. Знаеце, сваток, гэтага, гэтага... як ён... а каб цябе... (*Да Паўлінкі*). Паўлінка, як гэты завецца, што мяне сягоньня падмазваў?

ПАЎЛІНКА (*з месца*). А скуль-жа я магу ведаць, хто татку мазаў?

СЬЦЯПАН. Ну, гэты-ж?... каб ён цяміўся... як яго?... зяць, зяць!

ПАЎЛІНКА (*прытамліваючы*). Як-жа ён, як?...
Здаецца, Бык... Бычок...

СЬЦЯПАН. Ага, ён, ён. Не, ня так! Быкоўскі, каханенькая-родненькая, вось як! Пан Адольф Быкоўскі. (*Да Пранціся*). Дык бачыш, сваток, ён, значыцца, падлабуніваецца к маеі Паўлінцы. Што ты на гэта?

ПРАНЦІСЬ (*дастаючы гарэлку*). Глупство, глупство, пане добрудзею. Собственно, бычок, вось-цо-да, і больш нічога. (*П'ець і дае гарэлку Сьцяпану*).

СЬЦЯПАН (*выпіўшы*). Заўтра, знакам тым, прыедзе абнюхаць, як і што, дык і сваток са сваеі загляньце да нас. А ну-ж, каханенькі-родненькі, можа які гандаль будзе наладжывацца, дык прыкінеш якое слаўцо. Прыедзьце толькі.

ПРАНЦІСЬ. Глупство, пане добрудзею, і прыйдзі можна. Собственно, блізка, вось-цо-да.

СЬЦЯПАН. Блізка, то блізка, але каб ня было сьлізка: на дождж як-бы зьбіраецца.

ПАЎЛІНКА (*з месца*). А ці татка каня паілі?

СЬЦЯПАН. Не, каханенькая - родненькая. Зараз пайду. (*Да Пранціся*). А можа разам з сватам пойдзем? Я свайго напаю, а сват свайго паглядзіш, ці добра прывязаны.

ПРАНЦІСЬ. Глупство, пане добрудзею. Собственно, жонка завязе, калі кабыла ўцякла. (*Да Агаты*). Праўда, баба?

АГАТА (*з месца*). Што—праўда?

ПРАНЦІСЬ. Собственно, калі-б кабыла ўцякла, то мяне тады ты дамоў завязеш, пане добрудзею.

АГАТА. А каб ты, тудэма-сюдэма, бокам езьдзіў! Ідзі скарэй, паглядзі. Гэта-ж і мне з памяці сышло.

СЫЦЯПАН. Пойдзем, каханенькі-родненькі.
(*Абымаюцца і, слянючыся, выходзяць, напяваючы*).

Чаму-ж нам ня печь,
Чаму-ж ня гудзець,
Калі ў нашых хатачках
Парадак ідзець?

Зьява XI-ая. Паўлінка—Агата.

ПАЎЛІНКА. Але-ж калі я яго люблю, цётка!

АГАТА. Мала што, дзеткі, тудэма-сюдэма, любіш яго, але, калі бацька ня хоча, дык падумай, што людзі скажуць, як супроці волі старых пойдзеш?

ПАЎЛІНКА. А што там людзі? Яны з ім жыць за мяне ня будуць і па маеі сьмерці за мяне пакутаваць ня будуць. Пагавораць, пагавораць, ды перастануць, як намазаляць языкі.

АГАТА. Як уважаеш, мае дзеткі. Што-ж, я, тудэма-сюдэма, нічога не дараджу.

ПАЎЛІНКА (*заламаўшы рукі на каленях*). Калі ён такі добры, такі разумны, што і сказаць не магу.

АГАТА. Ўсе яны добрыя, пакуль не ўбярэ каторы дзяўчыны ў свае рукі, а як убярэ, тады на другі лад, тудэма-сюдэма, зайграе, а ты — танцуй пад яго дудку. І мой, пакуль толькі сватаўся да мяне,—патульны быў, як цялё, а як ажаніўся, дык праўдзівым ваўком зрабіўся.

ПАЎЛІНКА (*як-бы не звязваючы на гаворку Агаты*). Кніжкі мне прыносіў... Хорапа так аб усім расказваў... як трэба жыць, як працаваць, як людзей трэба ўсіх любіць, і шмат, шмат чаго.

І любіць-жа ён гэтых людзей, усім неяк ня так, як мы іх любім. Гэта-ж трэба ведаць, столькі мой тата на яго ўсякай дарэмшчыны нагаварыў і ачарніў, а ён—хоць-бы што. „Ведама, кажа, чалавек: яму нешта абышло, ці не спадабалася, дык і памстуге. У нас, кажа, усё ідзе ня так, як трэба. Людзі, кажа, у нас, як зьвяры: адзін на другога кідаюцца, адзін другога цкуюць, пад'юджываюць, ненавідзяць адзін другога. З малку дзён, кажа, прывыкаюць у ненавісьці жыць, з малку дзён іх к гэтаму вучаць і дома і за домам. Сьляпныя, кажа, усе сьляпныя. Адзін над другім ня маюць ніякай літасьці, хоць усіх душаць зверху ўсялякія пошасьці ды злыдні“.

АГАТА. Чула я, чула аб ім ня раз. Вельмі ўжо, кажуць, тудэма-сюдэма, разумны і добры ён.

ПАЎЛІНКА (*ажывіўшыся*). А што-ж, ці ня праўда? І ўсё-б было добра, каб ня гэты тата. Хоць няма ведама, што рабі з ім.

АГАТА. Трэба, дзеткі, пачакаць, ану-ж, тудэма-сюдэма, ліха перамелецца і ўсё добра будзе.

ПАЎЛІНКА. Трэці год, цётка, чакаем і нічога ня выходзе. Трэці год трасуся і выглядаю тэй часінкі, каб толькі з ім пабачыцца. Павешуся, цётка, павешуся, калі мяне з ім разлучаць.

АГАТА (*хрысьціцца*). Мейца, Сына! Тудэма-сюдэма, што ты, Паўлінка? Пабойся Бога гэтакія рэчы гаварыць напроць ночы! Цьфу, цьфу! Матка Найсьвентшая!

ПАЎЛІНКА (*паказываючы*). Калі тут, цётка, пад сэрцам так баліць, так баліць, што і жыць не ў магату. Такі ён міленькі, такі прыгожанькі, такі паслухмяны... (*Загледзеўшыся ўдаль*). Калі яшчэ з татам былі яны добра, прыйдзе, бывала, вады за мяне прынясе, дрэўкі нашчапае. Не гля-

дзіць на тое, што калісь вучыўся, а цяпер і сам вуча і большых, і меншых. Ніколі ад яго слова благога ня чула. Так, ведаеце, дэтакка, і хочацца з кім колечы аб ім гаварыць і думаць без канца і пачатку. І чаму я такая няшчасная? (*Са сьлязьмі*). Бацька родны хоча мяне адарваць ад таго, хто мне цяпер мілей ад усяго чыста — жыцьця, хаты роднай, цэлага сьвету. І чаму-ж я такая няшчасная?

АГАТА (*тулячы к сабе Паўлінку, праз сьлязьмі*). Ціха, мае дзеткі, ціха. Не гаруй, не маркоцься, міленькая, вельмі. Неяк-жа ды будзе. Бог Найвышэйшы, тудэма-сюдэма, міласэрны, і аб тваей тут цяжэнькай долі не забудзецца.

ПАЎЛІНКА (*якбы збудзіўшыся*). А няхай сабе будзе, што мае быць,—я свайго такі даб'юся, або зпину, каб і сьледу не асталася.

АГАТА. А ўсё-ж такі скажы мне, дзеткі, чаму так твой тата на яго заеўся?

ПАЎЛІНКА. Бо, бо Якім з мужыкоў...

Зьява XII-ая. Паўлінка — Агата — Сьцяпан — Пранцісь.

ПРАНЦІСЬ (*за дзвярыма*). Глупство, вось-цо-да. Ня дзе падзелася. Я знаю, сабственно, дамоў уцякла, пане добрудзею.

СЬЦЯПАН (*уваходзячы ў хату, а за ім—Пранцісь*). І трэбало-ж свату так дрэнна яе прывязаць, ды ў гэткую яшчэ цемру.

АГАТА (*усхапіўшыся*). Каго прывязаць?

ПРАНЦІСЬ. Кабылу, кабылу, пане добрудзею. Ужо-ж не цябе, вось-цо-да.

АГАТА. Дык дзе-ж кабыла?

ПРАНЦІСЬ (*дастаючы фляжку*). Собственно, няма кабылы, дзе была, вось-цо-да, пане добрудзею.

АГАТА (*падблягаючы к Пранцісю з кулакамі*). Дык чаго-ж ты, тудэма-сюдэма, несъвянцоная костка, расьсеўся, як у сваей хаце?

ПРАНЦІСЬ (*пацягваючы з бутэлькі*). Глупство, глупство, вось-цо-да. Пасьвеньцім, собственно, пане добрудзею, калі несъвянцоная.

АГАТА (*хоця вырваць фляжку, Пранцісь не дае*). Вот я цябе зараз, тудэма-сюдэма, як высьвенчу гэтай фляжкай па галаве, дык і сваіх не пазнаеш, няшчасны ты „вось-цо-да“. (*Галосічы*). А Божа-ж мой, бацюхна мой! На што мяне пакараў гэтым, тудэма-сюдэма, п'яніцай, гэтым недарэкай, гэтым кукса-мордай, гэтым... гэтым...

Зьява XIII-ая. Тыя-ж і Альжбета.

АЛЬЖБЕТА (*Ўбягае, трымаючы ў руцэ клінок з тварагом*). Што гэта ў вас тут нарабілася, мае міленькія?

ПАЎЛІНКА. Кабыла дзядзькава ўцякла, ці хто ўкраў. (*Ідзе, садзіцца на ложку і шыбе*).

АЛЬЖБЕТА (*да Пранціся*). Дык чаго-ж, сватка, чакаеце? Бяжэце скарэй дамоў, — пэўне там; гэта-ж ей не прышыня.

АГАТА. Ці-ж гэту, тудэма-сюдэма, трухлявую калоду зрушыш з месца? Сядзіць-жа вось анцыхрыст, каб яму моль пяты пабіла, і з месца не скранецца.

СЬЦЯПАН (*закурываючы люльку*). Супакойцеся, свацьця. Ня дзе яна дзенецца. Каханенькая—родненькая, яна дома, напэўна дома.

АГАТА. А сват, тудэма-сюдэма, ня сунься з сваім носам туды, куды цябе ня просяць. (Да Пранціся). Ідзем! Чуеш, ці не!...

ПРАНЦІСЬ (устаючы). Глупство, пане добрудзею, глупство. Мае мазгі скрытныя. На табе, вось-цо-да, паеду, сабственна, дамоў.

АГАТА (выводзячы Пранціся). Бывайце здаровы! Пахвалёны Езус!... Падла гэты, ламака, нарабіў работы. (Выходзяць, а імі—Альжбета з клінком).

Зьява XIV-ая. Паўлінка—Сьцяпан.

СЬЦЯПАН. Ох, і даюцца-ж гэтыя сваякі ў знакі. Але, дзякуй Богу, дзьве дзюркі ў носе, і скончылося,—ужо пазбыўся.

ПАЎЛІНКА. А даўно гэта таткаў Гняды ўцёк з Лужанкі, і татка дамоў пехатоў прытрапаў?

СЬЦЯПАН. Што было, тое сплыло і болей, каханенькая-родненькая, ня будзе, як кажуць людзі.

ПАЎЛІНКА. Паглядзім! Заўтра кірмаш.

СЬЦЯПАН. Ня бойся, каханенькая - родненькая. Я кабылу злаўлю, але і ты глядзі, каб мне таго зяця злавіла, аб якім я табе сягоньня гаварыў.

ПАЎЛІНКА. Што ён конь, ці вол, каб я яго яшчэ мела лавіць.

СЬЦЯПАН. Ні конь і ні вол, а так сабе дойна я жывёліна.

ПАЎЛІНКА. Дык татка яго і дойце, калі ён для вас такі дойны, а я і ня думаю.

СЬЦЯПАН. Нічагутанькі, каханенькая - родненькая. Надумаешся ваша, як пакармлю бярозавай кашай. Вось толькі, каб пагода была добрая,

а то казаў ён, што на кірмаш не паедзе, калі будзе дождж ісьці.

ПАЎЛІНКА. Ліха ня возьме! Гэткі цукер не размокне.

СЫЦЯПАН. Каханэнькая - родненькая, як скажу, так і будзе; дзьве дзюркі ў носе і скончылося. Вось толькі трэба даведацца, ці будзе напэўна заўтра пагода. Купіў я сягонья календар—нейкі беларускі, як кажа крамнік. Пытаўся ў яго, ці піша аб пагодзе, дык крамнік гавора мне, што аб пагодзе напісана ў ім болей, як аб чым другім. Значыцца, паглядзім праўды. *(Ідзе і дастае з-за абраза календар, адкуль валіцца на зямлю фатаграфія. Паўлінка, саскочыўшы з ложка, падбягае падняць яе, але не ўспявае).*

СЫЦЯПАН *(паддымаючы фатаграфію)*. А гэта што такое?

ПАЎЛІНКА *(хоцучы адабраць)*. Гэта маё. Аддайце мне, тата!

СЫЦЯПАН. Я пытаюся—хто гэта?

ПАЎЛІНКА. Ці-ж тата ня бачыце?

СЫЦЯПАН *(са злоснай насмешкай)*. Ха-ха-ха! Якім... Хай-жа ён прападзе саўсім. *(Хоча рваць, Паўлінка адбірае).*

ПАЎЛІНКА *(скрозь сьлёзы)*. Аддайце, тататка, аддайце, ня рвецце! Ня здэкавайцеся над ім.

СЫЦЯПАН *(адпірнуўшы ад сябе Паўлінку)*. Адчапіся ад мяне, гіцлёўка. Я вам тут наразвуджу шашняў... *(Стукат у сьцежак. Уваходзяць Францісь, Агата, а за імі — Альжбета. Паўлінка стаіць патупіўшыся, глытаючы сьлёзы, і скубець пальцамі фартух).*

Зьява XV-ая. Паўлінка — Сьцяпан — Альжбета—Пранцісь—Агата.

ПРАНЦІСЬ. Глупство, пане добрудзею. Я, вось-цо-да, казаў, собственно, ня дзе падзенецца.

АГАТА (*дражнячы*). Вось-цо-да, вось-цо-да! Сам кабылу, тудэма-сюдэма, паставіў у вас пад паветкай, а шукае за плотам. Дарма толькі поўзалі і сьлядоў прыглядаліся.

АЛЬЖБЕТА. Ну, дзякуй Богу, што хоць нашлася. (*Да Сьцяпана*). Што ты там круціш у руках?

СЬЦЯПАН (*тыкаючы фтыграфію ў твар Альжбеце*). На, на! любуйся, якія прэзэнты атрыmlівае твая дачушка.

АЛЬЖБЕТА (*закрываючы рукой твар*). Чаго сунешся?... Такая яна і твая, як мая.

СЬЦЯПАН. Лжэш! Каб яна была мая, то была-б такая, як і я.

ПРАНЦІСЬ. Пакажы, пакажы, пане добрудзею, што гэта за штушка?

СЬЦЯПАН (*паказваючы*). На, глядзі, сваток! Павіншуй мяне з такой дачушкай і з гэтым, з гэтым гарэтыкам.

ПРАНЦІСЬ (*раглядаючы*). Эгэ! Гэта гэты разумненькі, вучоны, грамацей... Собственно, Сарока, вось-цо-да.

СЬЦЯПАН. Але-ж, але! Якім Сарока.

АГАТА (*да Сьцяпана*). Тудэма-сюдэма, пакажэце і мне, сватка.

ПРАНЦІСЬ (*да Агаты*). Ты, пане добрудзею, баба, ня лезь сюды з цікавым носам. Собственно, пілнуй сваей спадніцы і панчохаў, вось-цо-да. А мы суд, суд зробім... правы і скоры.

ПАЎЛІНКА (*падхадзячы да Альжбеты, ласкава*).
Мамачка, адбярэце яе ў таткі.

АЛЬЖБЕТА. Што я з ім, дзеткі, зраблю?
Яшчэ біцца будзе.

СЬЦЯПАН (*да Пранціся*). А добра, сватка,
кажаш. Зробім суд, перасуд добрым складам над
гэтым гадам. А які?

ПРАНЦІСЬ. А такі, пане добрудзею: стра-
жнікаў паклікаць, спраўніку данясьці. Собствен-
но, інквізытарскі суд зрабіць—па палавіне—шась!
—і гатова, вось-цо-да..

ПАЎЛІНКА (*кідаючыся к Сьцяпану і цалуючы
яму рукі, скрозь сьлёзы*). Татачка, аддайце. Ня
зьдзекавайцеся над ім!... Ён-жа вам нічога бла-
года не зрабіў.

СЬЦЯПАН (*са злосьцю*). Спаць, спаць пашла,
калі гэткага нашла! Спаць! (*Рве фатаграфію*).

ПАЎЛІНКА (*з плачам апускаючыся на лаву*).
Татка згубіць мяне хочаце... гвалтам з хаты вы-
гнаць.

ПРАНЦІСЬ (*дастаючы фляжку*). А цяпер,
собственно, вып'ем хаўтурнага, вось-цо да. (*Пе*).

ПАЎЛІНКА (*ўсхваніўшыся з лавы, кідаецца к
Пранцісю*). Па кабыле сваей пі хаўтурнага, а не
па чалавеку, каторага і падноскаў ня варт! (*Выры-
ваючы і разьбіваючы аб вяжлю фляжку*). Вось-цо-да!..

ПРАНЦІСЬ (*разьвесіўшы рукі, здзіўлены, як
і ўсе*). О-о-о!!!...

З а с л о н а.

А К Т II-гі.

Тая-ж самая — што ў першым акце—святліца. За сталом сядзяць: Сьцяпан, Альжбета і госьці—тры хлопцы і тры дзяўчыны. Мужчыны сядзяць з аднаго канца стала, а кабеты (жанкі) — з другога. П'юць гарбату, наліваючы на сподкі; закусываюць. Дзяцюкі з дзяўчатамі жартуюць, перакідываючыся крошкамі ад хлеба. З левай стараны (гледзячы ад публікі) пры сьцяне ад бакоўкі—сядзяць два музыкі і, зводзячы інструмэнты, сьвіха перагаварываюцца між сабой. Ля дзвярэй ад сенцаў, у канцы куфра, на табурэце стаіць самавар. Паўлінка, прыбраўшыся па сьвяточнаму, увіхаецца каля гасьцей. Трохі ў твары зьмяніўшыся; час-ад-часу ўздыхае і няузнак паглядае у вакно; заадно, стараецца быць з усімі вяселай і бойкай. Як падымаецца заслона — Паўлінка нясе гарбату.

Паўлінка — Сьцяпан — Альжбета — Госьці —
Музыкі.

ПАЎЛІНКА (*стаўляючы гарбату перад Сьцяпанам*). Што-ж гэта нешта татавага зяця так позна ні слуху, ні духу? Ці ня зьнюхаў ён, што ў мяне пасагу нямашака!

СЬЦЯПАН. Каханенькая - родненькая, не будуй. Ня будзе Гірша, будзе чорт іншы.

ПАЎЛІНКА (*насьмешліва*). Мала што будзе... Але-ж, калі мяне ўжо неяк, як цмокам, стала цягнуць к гэтаму Бык... Бычку... Ах, як яго?...

СЬЦЯПАН (*з націскам*). Быкоўскаму.

ПАЎЛІНКА (*падходзячы к другому канцу стала*). Можа Адэльцы яшчэ шкляначку?

АДЕЛЬКА (*госьця*). Дзякуй. Ўжо напілася.

АЛЬЖБЕТА. Ды бяры! Што там пытаешся! Панна Адэля толькі дзэве выпіла.

АДЭЛЬКА. Калі-ж болей ня хочацца.

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Хай паненцы захацацца для маеі кумпаніі.

ПАЎЛІНКА (*забіраючы шклянку*). Вып'еш, вып'еш, Адэлька,—зъмесьціца.

АЛЬЖБЕТА (*падсовываючы гасьцям яду*). Старайцеся, госьцікі, старайцеся. Вось — сыр, масла, вангліна! Такі-ж сягонья трохі папрацавалі каля полькі і лявоніхі.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ (*перажоўваючы і сёрбаючы*). Дзякуй, дзякуй! Мы стараемся.

СЬЦЯПАН. Чым хата багата—тым рада. Хлеб на стале—рукі свае. Выбачайце толькі, каханенькія-родненькія, што гарэлкі няма. Але я ў гэтым не вінават. Хацеў узяць у Міхалішках, дык, як на ліха, манаполька цэлы дзень была закрыта.

МУЗЫКА (*у старану да другога*). Каб не салгаў, дык-бы і ня жыў. Я сам бачыў, ак пасьялі імшы адбываўся з фляжкамі пры манапольцы нешпар.

ПАЎЛІНКА (*паставіўшы Адэлі шклянку, к аднаму з гасьцей*). Можна пан Вінцусь яшчэ вып'е?...

ВІНЦУСЬ — госьць (*уціраючы канцом настольніка губы і лоб*). Яно-б то было ўжо і досіць, але, калі панна Паўлінка так пекна просіць, дык можна яшчэ са шкляначку.

ПАЎЛІНКА (*ідучы са шклянкай, у старану публікі*). Гэты ўжо—дык пятую шклянку бабохае. Наробіць сабе клопату, каб я так жыла.

СЬЯПАН (*да Альжбеты*). Ці добра хаця ты прасіла Пустарэвічаў? Чаму іх так доўга німа?

АЛЬЖБЕТА. Каб і не прасіла, то прыедуць.
(З насмешкай). Пэўна, сабственна, кабыла заблудзіла.

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Што сягоньня на кірмашы Якіма Сарокі ня было? А то, бывала, такім франтам пахаджывае, што куды мяне не вядзеш, пусьці мяне к чорту.

ПАЎЛІНКА (стаўляючы гарбату). А пану Банадысю зайздасьць, што так прыадзецца не патрапіш, хоць мо' і маеш за што.

ГОСЬЦЬ. Чымся грошы траціць на адзежу, я лепей іх каму пазычу.

ПАЎЛІНКА (садзячыся на ложку). І працэнт-цік добры злучлю, каб аж у пяты другому закалола.

ГОСЬЦЬ (самадавольна). Хе-хе-хе! А паньне Паўлінцы злосьць яшчэ не адышла, што калісь гэтаму егамосьці Сароцы ні за які працэнт не пазычыў.

ПАЎЛІНКА. Вельмі-ж яму гэтым і не пашкодзілі. Нашліся людзі, што і без працэнтаў пазычылі, і далі яму магчымасьць паехаць на вучыцельскія курсы. Цяпер нічыей ласкі не патрабуе.

АДНА З ГАСЬЦЕЙ. Пэўна, што не! Такі чалавек нідзе не прападзе.

СЬЦЯПАН (прыслухіваючыся дагэтуль гутарцы аб Сароцы). Каханенькія-родненькія, кіньце аб гэтым сьвінапасе гаварыць! Прыелася ўжо мне гутарка аб ім горш горкай рэдзькі. І ці гаманеце аб ім, ці не гаманеце—ўсё роўна нічога ня выйдзе. Я ўжо яму даў дарогу.

ПАЎЛІНКА (неспакойна). Якую дарогу?

СЬЦЯПАН. А ты, каханенькая-родненькая, ня слухай, вушы разьвесіўшы, ды лепей гасьцей

глядзі. Дзье дзюркі ў носе, і скончылося. *(Нейную хвіліну ціха. Паўлінка падходзе браць шклянкі, але ўсе адказваюцца).*

АЛЬЖБЕТА. Што-ж, выбачайце, госьцікі! Не хацелі піць і есці, пасья самі будзеце жалець.

СЬЦЯПАН. Выбачайце, выбачайце, каханенькія-родненькія, адно не скажэце, што ўсяго было ўдаволь, толькі прынукі ня было.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ *(устаючы з-за стала)*. Дзякуем, дзякуем, пану гаспадару і пані гаспадыні. Падмацаваліся, хвала Богу, як лепей ня трэба.

ПАЎЛІНКА *(ўстаючы з ложка)*. Проша пане-нак сюды прысесьці, і паны-кавалеры вазьмеце сабе табурэцікі, ды вось тут падсядзьце, а я тым часам пачастую гарбатай нашых музыкаў.

СЬЦЯПАН і АЛЬЖБЕТА *(вылазячы з-за стала)*. А як-жа—трэба, трэба! *(Дзяўчаты садзіцца на ложку, хлопцы каля іх—на табурэтах жартуюць між сабой)*.

АЛЬЖБЕТА *(падходзячы к музыкам)*. Хадзеце, міленькія, вып'еце са шкляначку гарбаты.

МУЗЫКІ. Дзякуем пані. Мы ўжо сяговня пілі.

АЛЬЖБЕТА. Мала што калі было, а цяпер трэба яшчэ падмацавацца. *(Забірае інструменты і кладзе іх на куфар, садзіць музыкаў за стол і сама садзіцца. Да Паўлінкі)*. А ты, дзеткі, налі музыкам гарбаты!

СЬЦЯПАН *(закурываючы лольку)*. Выбачайце толькі, каханенькія-родненькія, што гарэлкі няма.

МУЗЫКІ. І бяз гэтых кропэль будзем жыць. *(Чуваць стукат у сьнях)*.

СЬЦЯПАН. А бач, нехта такі хоць нарэшце зьявіўся. Трэба ісьці ды глянуць, а то яшчэ ў дзьверы ня луча. *(Ідзе).*

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Нясі, Божа, не жана-тага ды багатага!

АДНА З ГАСЬЦЕЙ. Жаніць будзем!

ПАЎЛІНКА *(стаўляе музыкам гарбату, падхо-дзе і глядзіць у вакно. У старану).* Ах, як-жа цём-енька!

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Каго так, панна Паў-лінка, выглядаеце?

ПАЎЛІНКА. Таго-ж—гнежанатага ды багатага.

Зьява II-ая. Тыя-ж ² Адольф Быкоўскі.

СЬЦЯПАН *(спатыкаючы Адольфа ў дзьверах).* А-а! Нарэшце зьявіўся, дарагі госьцік! Што-ж, гэта, каханенькі-родненькі, так доўга чакаць на сябе нас заставіў?

АДОЛЬФ *(вешаючы пальто на сьцілле каля па-рога).* Пахвалёны ў хату!

КОЛЬКІ ГАЛАСОУ. На векі! На векі.

АДОЛЬФ *(вітаючыся са Сьцяпанам).* Выба-чайце, што трохі прыпазьніўся. Але гэта вінават мой жарабец. Як панёс з гары, што каля Прыты-каў, і мяне выкінуў, і вось зламаў, так што аж мусіў другую каламажку ўзяць; праз тое і зама-рудзіў.

АДЗІН З МУЗЫКАЎ *(у старану да другога).* Каб ён толькі дыхаў. Які яго чорт нёс? Прыстаў конь, ды ўсё тут.

ДРУГІ МУЗЫКА. Ня ўжо-ж што? У мае вочы заплаціў вясной за нейкую здыхляціну трыццаць рублёў і тая ўжо скарэй яго панясе.

СЬЦЯПАН (да Адольфа). Проша-ж, проша далей, сюды, дзе бліжэй кут і дзе ўсе тут.

АДОЛЬФ. Дзякую, дзякую вашэці. Проша са мной клопату не рабіць. (Ідзе і з усімі вітаецца; Альжбету цалуе ў руку, стоячы к ей бокам і ня згінаючыся).

АЛЬЖБЕТА. Проша пана Адольфа, проша за стол! Можа вып'еце гарбаты і чаго закусіце? (Да Паўлінкі). Паўлінка, налі пану Быкоўскаму гарбаты!

АДОЛЬФ (садзіцца за стол з другога канца ад музыкаў і закурываючы папяроску). А што-ж у васпанства добрага чуваць?

СЬЦЯПАН (прысаджываючыся к сталу). Ды што ў нас чуваць?—Старая баба ня хоча здыхаць, а маладая замуж ісьці.

АДОЛЬФ (самадавольна). Хе-хе-хе! Старую трэба пшыдусіць, а маладую пшымусіць.

АЛЬЖБЕТА (да Сьцяпана). А ваша схадзі паглядзі, ці добра прывязаны конь пана Быкоўскага.

АДОЛЬФ. Ня турбуйцеся. Я яго добра прывязаў.

СЬЦЯПАН. Каханенькі-родненькі, хоць і прывязаў, але сена пэўна ня даў. У нас так: госьць, як панала, а жывёліну — дык трэба добра дагледзець. (Выходзе).

Зьява III-ая. Тыя-ж без Сьцяпана.

ПАЎЛІНКА (стаўляючы перад Адольфам гарбату і сама садзічыся аподаль). Што-ж гэта—пана Адольфа конь хацеў разнясьці?

АДОЛЬФ. А як-жа! Тры сотні вясной заплаціў, і толькі клопату нажыў. Але ў мяне ўсё так!

Каровы мае кожная варта па якой сотні рублёў; як загілююць летам, дык і на добрым кані іх ня ўгоніш.

ПАЎЛІНКА (*хітравата*). Пэўне і авечкі ў пана Адольфа так-сама гілююць?

АДОЛЬФ. А так, так! Маю пятнаццаць старых і дваццаць маладых. Як удара гарачыня, дык яны чуць ня ўсе чыста круцяцца на адным месцы.

ПАЎЛІНКА (*ідучы па гарбату для сябе, у старану публікі*). Матыліцы авечак мучаць, як і сам тут (*паказваючы пальцам на сваю галаву*) матылі мае, а думае, што яны зыгуюць.

АЛЬЖБЕТА. Якія-ж сёлета ўраджаі ў пана Адольфа?

АДОЛЬФ. А нішто сабе. (*Відам луги*). Жыта нажаў коп са дзвесьце, аўса так сама — са дзвесьце, ячменю — з сотню.

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. А колькі-ж у пана зямлі?

АДОЛЬФ. Валокі з паўтары добрыя будзе.

ГОСЬЦЬ. І лес ёсьць?

АДОЛЬФ (*абціраючы хустачкай лоб*). А як жа — ёсьць: з паўвалокі, калі ня болей. Сасна ў сасонку!

ГОСЬЦЬ. І сенажаць ёсьць?

АДОЛЬФ. Ёсьць, ёсьць! Над самай рэчкай, так сама з паўвалочку. Мурог, як шафран.

МУЗЫКА. Дык у пана ўсяго з паўвалочку ворнай зямлі?

АДОЛЬФ. Н-нуу так! З добрую паўвалочку.

АЛЬЖБЕТА. У нас ворнай зямлі мусіць і са тры валокі будзе, і то мы столькі не нажалі.

ПАЎЛІНКА (*сеўшы з гарбатай пры стала*). Пан Адольф лепшы, відаць, за нас гаспадар.

АДОЛЬФ. О, у мяне гаспадарка ні ў чым ня зблыша. У мяне жонка і то будзе лепшая, як ува ўсіх.

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Каб толькі не ўдалася наравістая.

ПАЎЛІНКА. Цікавасьць, ці пан Адольф ужо затаргаваў сабе якую?

АДОЛЬФ. Гэта пакуль што—сакрэт.

ПАЎЛІНКА. А мне пан Адольф скажа?

АДОЛЬФ. Так. Але перш тату і маме, а пасля ўжо і васпаньне на самае вушка.

ПАЎЛІНКА (*бяручы ў яго шклянку*). Добра, добра! Пан Адольф, як ведаў, што я трохі глухавата.

АДОЛЬФ. Глухавата!...

ПАЎЛІНКА (*ідучы на гарбату, у старану публікі*). Трэба шэршня за нос павадзіць, каб і дзясятаму заказаў, як жонкі купляць.

АЛЬЖБЕТА. Пан Быкоўскі, здаецца, у нас першы раз?

АДОЛЬФ. А так—першы!

АДНА З ГАСЬЦЕЙ. Дык паву трэба даць пацалаваць старую бабу.

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Пан Адольф толькі да маладых ды багатых лас, а старыя ў яго ў рахунак ня йдуць.

АДОЛЬФ. А праўда, праўда! Я толькі да маладых маю імпэт.

АЛЬЖБЕТА (*у старану*). І дурны-ж ён, як відаць.

ПАЎЛІНКА (*падаючы гарбату Адольфу*). Да каго гэта маеце такі імпэт: да дарагіх кароў, ці да дарагіх кабыл?

АЛЬЖБЕТА. Ды не! Пан Быкоўскі мае імпэт толькі да маладых дзяўчат.

АДОЛЬФ (*н'ючы гарбату*). Але-ж, але. Толькі да маладых дзяўчат.

ПАЎЛІНКА. А кільчака часам з гэтага не нагоніце на язык?

АЛЬЖБЕТА. Што ты?! Ці-ж пан Быкоўскі конь?

МУЗЫКА (*у старану да другога*). Конь, ня конь, а як відаць, дык быдлё парадашнае.

АДОЛЬФ (*да Паўлінкі*). Панна Паўлінка дык усё мне кампліменты гавора.

ПАЎЛІНКА (*расьсяяна*). Ага! Кампліменты. (*Да музыкай*). Мацуйцеся, мацуйцеся, музыканьцікі. А то ўжо ногі чэшуща. Так і хочацца з панам Адольфам сыгнуць лявоніху.

АДОЛЬФ. Фі! Я такіх мужыцкіх танцаў ня гуляю.

МУЗЫКІ (*да Паўлінкі*). Дзякуем! Ужо, як належыць сабраліся; цяпер можам і рэзнуць штоколечы для паненкі. (*Сядзяца на свае месцы і зводзяць інструменты*).

ПАЎЛІНКА (*да Адольфа*). А якія-ж вы танцы гуляеце?

АДОЛЬФ. Гэрц-польку, падзі-спаць, манчыз, падзі-кварту. (*Вылазячы з-за стала, цалуе Альжбету ў руку, да Паўлінкі*). Ну, што-ж? Можам з паненкай папробуем?

ПАЎЛІНКА. Калі-ж я гэтых мудрых танцаў ня толькі што ня ўмею, але ніколі нават іх і ня бачыла.

АДОЛЬФ. Ня бойцеся! Я на ўсе лады выўчу паненку скакаць. (*Бярэ Паўлінку — як да танцу, да музыкай*). Зайграйце нам гэрц-польку!

МУЗЫКА. Мы гэтага ня ўмеем.

АДОЛЬФ. Ну, дык падзі—спаць!

МУЗЫКА. Першы раз чуем.

АДОЛЬФ. А можа падзі—кварту знаеце?

МУЗЫКА. І гэта першы раз чуем.

ПАЎЛІНКА *(як-бы бядуючы)*. А-ей-ей! Вось табе і на! Так і не наўчуся гэтых панскіх танцаў.

АДОЛЬФ. Не бядуйце вельмі. Я буду вытылінгіваць на язык, а васпанна толькі прыслухоўвайся ды вырабляй нагамі так, як і я.

ПАЎЛІНКА. Значыцца, будзем гуляць пад язык. *(Сьмех. Адольф іграе на язык і бяз толку выкручваецца з Паўлінкай)*.

АДОЛЬФ *(паказваючы)*. Вось так, вось так! Правую нагу сюды, а левую туды. Галаву ў левы бок, а задам пад парог, ды вось так!... Раз, два, тры, то направа, то налева... *(Ўсе прыглядаюцца да іх і сьмяюцца)*.

Зьява IV-ая. Тыя-ж і Пранцісь — Агата — Сьцяпан.

ПРАНЦІСЬ *(н'яны)*. Пахвалёны Езус. Вось-цо-да, пане добрудзею.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. На векі! На векі!

ПРАНЦІСЬ *(глянуўшы на Паўлінку і Адольфа)*. А гэта што такія, сабственно, за выкрутасы, як у цырку, ці ў сумашэдшым доме?

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Гэта пан Быкоўскі абучае панну Паўлінку новамодных танцаў. *(Пранцісь і Агата распранаюцца)*.

ПРАНЦІСЬ. Можна, можна далей круціцца, як у хваробе сьвятога Лявэнтага. Далей, далей! Раз, два, тры, вось-цо-да!

АДОЛЬФ *(далей паказваючы Паўлінку)*. Вось як, вось тақ! То направа, то налева. Раз, два, тры! То туды, то сюды, ножка ў ножку, раз, два, тры!

ПАЎЛІНКА (*вырываючыся*). Не, такі нічога ня выйдзе. Ня кемкая я да навукі.

АДОЛЬФ (*садзячы Паўлінку*). Гэта толькі трудна першы раз, а посьле пойдзе ўсё гладка, як пугай высмаліць! (*Ходзе па хаце, махаючы каля твару хустачкай*. Пранцісь, Агата і Сьцяпан садзяцца за стол; Альжбета падае ім гарбату).

ПРАНЦІСЬ (*закурываючы люльку з Сьцяпанам*). Собственно, пане добрудзею, кабыла заблудзіла і праз тое трохі спазьніліся. Але гэта глупство, глупство! Яшчэ парой будзе, вось-цо-да.

АГАТА. Якое чорта заблудзіла? Пакуль аб'ехаў, тудэма-сюдэма, усю аколіцу, як пагарэлец, дык і поўнач чуць не агарнула. Тудэма-сюдэма, усё гары тэй сабе шукаў.

ПРАНЦІСЬ. Ты, баба, собственно, маўчы, вось-цо-да! Ты нічога ніколі ня кеміш, а я маю розум спрытны. Я, пане добрудзею, Барнашоў, Барнашоў, дзе пашоў, там і прашоў. (*Да гасьцей*). А вы, маладзічкі, не зважайце, вось-цо-да, ды танцуйце, пане добрудзею, пакуль казінец ня ўбіўся ў ногі.

ПАЎЛІНКА. А праўду дзядзька кажа. Будэма гуляць, на што дарма час марнаваць! (*Да музыкаў*). Зайграйце, калі ласка, польку, але такую, як ведаеце... каб аж сьвет хадыром пашоў.

МУЗЫКА. Добра, добра! Мы для паненкі па-стараемся. (*Іграюць польку; усе, апроча старых, танцуюць: Адольф з Паўлінкай, астальнія госьці — хто з кім. За сталом Пранцісь з Сьцяпанам частуюцца гарэлкай з фляжкі, каторую першы прынёс з сабою*).

АДОЛЬФ (*танцюючи прыпявае*).

Танцовала рыба з ракем,
А петрушка з пастарнакем,
А цыбуля дзівовала,
По петрушка танцовала.

ПАЎЛІНКА (*адпяваючы*).

А на печы, на лучыне
Дзеўкі грошы палічылі;
Налічылі паўталера,
Дый купілі кавалера.

АДОЛЬФ.

Дзяўчыначка суха, бляда,
Я да тебе ў госьці яда,
І конікоў не жалую,
Ушыстку ночку машырую.

ПАЎЛІНКА.

У гародзе ячмень родзіць,
А да мяне Якім ходзіць.
Радзі, радзі, ячмень, гусьцей, —
Хадзі, хадзі, Якім, часьцей!

АДОЛЬФ.

Сядзіць голуб на галіне,
Салавей на ветке;
З адной дзевушкай гуляю,
Другая в прыметке.

ПАЎЛІНКА.

Ажаніся, не лянiся, —
Будзеш панаваці:
З адной будзеш свiнiньнi пасьвiць,
З другой—заганяці.

АДОЛЬФ.

Наша поле камяніста —
Ні праехаць, ні прайсьці;
Нашы дзевачкі фарсісты —
Нельга к ім і падысьці.

ПАЎЛІНКА.

Я фарсуха, ты католік;
Ня руш мяне за падолік, —
Мой падолік шоўкам шыты,
Хто палезе, будзе біты!

СЫЦЯПАН (*як сьціхла гульня*). Брава, брава,
пан Адольф! Складзен да танцаў, як, не раўну-
ючы, закрыстыян да ружанцаў.

ПРАНЦІСЬ (*пацягваючы з фляжкі*). Глупство,
глупство, вось-цо-да! Собственно, хоць у кішані
пуста, за тое ногі сыплюць густа. Каб яму яшчэ
ды мой розум растрошны, дык зусім было-б добра,
пане добрудзею.

АГАТА. Кінь ты ўжо, тудэма-сюдэма, пляў-
згаць, як латак у млыне! Гуляюць — няхай гуля-
юць; ты сваімі качэргамі так не патрапіш.

АЛЬЖБЕТА (*да Пранціся*). Можна-б чаго,
сватка, закусілі?

ПРАНЦІСЬ. Глупство, вось-цо-да. Собственно,
закушу, закушу. (*Да гасьцей*). А вы, пане добру-
дзею, забаўляйцеся, пакуль гаспадар вон з хаты
ня гоне, вось-цо-да.

ПАЎЛІНКА (*да Адольфа*). Можна, пан Адольф,
сьпяіцё нам што колечы? Я чула, што вельмі
пекны голас маеце.

АДОЛЬФ (*астанаўліваючыся*). Э-э! які там
пекны! Ось так сабе! Канешне, лепшы, як у другіх.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. Дык проша сьпець. Мы
ўсе просіма.

АДОЛЬФ. Калі ўжо так пекна просіце, дык
можна. А якую-ж бы панна Паўлінка хацела?

ПАЎЛІНКА. А ўсё роўна, хоць якую! Ну,
якая лепей у пана Адольфа выходзе?

АДОЛЬФ (*пляе няскладна, махаючы хустачкай
па твару*).

Плывае голэмбі,
Летае лабэндзі;
З нашэго кохання,
Пэўна, ніц не бэндзе.

ПАЎЛІНКА. А такі-ж нічога ня будзе.

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. Ці-ж гэта голэмбі плываюць, а лабэндзі лятаюць?!

АГОЛЬФ. Ну, калі перабіваеце, дык саўсім ня буду пець.

АЛЬЖБЕТА. Хай пан Быкоўскі на іх не зважае, ды пяе; ведама — блазнота, што яны знаюць?

ПАЎЛІНКА (*паглядзеўшы ў вакно*). Выбачайце, пан Адольф! У мяне няўмысьле вылецела слаўцо.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. Выбачайце, выбачайце! Просім, просім. Больш ня будзем!

ПРАНЦІСЬ. Собственно, пане добрудзею, завядзі яшчэ сваю шарманку: яна ў цябе, прост, як грамафон, вось-цо-да, трубіць.

АДОЛЬФ. Ну, ужо буду. Але, калі яшчэ хоць раз перапыніце, тады загневаюся і саўсім кіну пець. Пейце тады самі!

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. Не, не! Ня будзем!

АДОЛЬФ (*ня*).

Гляджу я бяў толку на хладную шаль,
І чорную душу цярае пячаль.

ПАЎЛІНКА (*душачыся ад сьмеху*). Ці-ж у пана Адольфа чорная душа?

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. На што-ж пан глядзіш на яе бяў толку?

АДОЛЬФ (*насуніўшыся*). Болей пець вам ня буду, хоць на каленях прасеце. Пейце сабе самі, калі такія разумныя! (*Садзіцца*).

ПАЎЛІНКА. Дык і сьпяём, калі пан Адольф такі някемкі, што нават жартаў не разумее. (*У старану*). Эх, скарэй-бы ўсё гэта кончылася!

АДЗІН З ГАСЬЦЕЙ. А такі-ж сьпяём, і ўсе разам.

ПАЎЛІНКА (*да Адольфа хітравата*). А пан Адольф нам паможа?

АДОЛЬФ. Ані думаў.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. А што мы сьпяём?

ПАЎЛІНКА. „Дый куды-ж ты, дуб зялёны, пахінаешся?...“

АДОЛЬФ. Фі, мужыцкая!

ПАЎЛІНКА. А пан Адольф можа-б хацеў, каб завялі якога манчыза?!

ПРАНЦІСЬ. Собственно, вось-цо-да, калі такой панскай натуры, дык пазатыкай кудзеляй вушы, пане добрудзею.

СЬЦЯПАН (*да Пранціся, сьціха*). Каханенькі-родненькі, ня кратайце яго! Ён, бабыш, як я ўжо і казаў, масьціцца к маеі Паўлінцы. Як будзеш яму наругацца, дык гатоў яшчэ адбіцца, а я яго стараюся прыручыць.

ПАЎЛІНКА. Ну, дык што? — згода на гэгү?

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. Згода, згода! А пасья другую.

ПАЎЛІНКА. Толькі ня зьбівацца з толку. Глядзець, як я буду рукамі тахты адбіваць.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. Добра, добра!

(*Пяюць. Паўлінка, сумна ўсьмяхаючыся, дырыгуе. Пасья і Пранцісь падходзе і фляжкай адмахвае тахты; музыкі такжа сваей іграй намагаюць*).

Дый куды-ж ты, дуб зялёны,

Пахінаешся?

Дый чаго-ж ты, мой міленькі,

Задумляешся?

ПРАНЦІСЬ *(як перасталі пець)*. А цяпер, вось-цо-да, „Як-жа мне ня пець“, пане добрудзею.

АДОЛЬФ. Ізноў мужыцкую!

ПРАНЦІСЬ. Але! мужыцкую, але, вось-цо-да. А васпан, собственно, сваю панскую схавай свіньням на сьняданьне.

АГАТА *(падходзіць і цягне Пранціся за полы)*. Кінь ты ўжо, тудэма-сюдэма, з поля сходзіць!

ПРАНЦІСЬ. Вось-цо-да, адчапіся ад мяне, пане добрудзею!

ПАЎЛІНКА. Ну, будзем пець „Як-жа мне ня пець, як-жа ня гудзець?..“ *(Пяюць, як першую)*.

ПРАНЦІСЬ *(як скончылі)*. А цяпер, собственно, „Чачотачку“, пане добрудзею.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. Чачотачку. Чачотачку! *(Пяюць „Чачотачку“)*.

Спарадкіла чачотачка семера дачок,

Спарадзіла невялічкіх семера малых.

АЛЬЖБЕТА *(як сьціхлі)*. Аддыхнеце, міленькія, хоць трохі, а то замарыліся дужа. *(Да Пранціся)*. Хадзеце, сваток, за стол, ды можа чаго закусіце, бо і ты-ж памагаў.

ПРАНЦІСЬ *(садзячыся)*. Собственно, глупство, вось-цо-да. Маладым трэба паказаць, паказаць, пане добрудзею, а яны ўсё патрапяць... правільна толькі навучыць іх. *(Правіваючы з фляжкі да Сьцяпана)*. А ты, сват, трымайся, вось-цо-да. Ім ня дам, яны маладзічкі яшчэ, пасьпеюць.

СЬЦЯПАН. А праўда, праўда, сватка! Яшчэ іх пара не ўцякла. *(Выпівае)*.

ПАЎЛІНКА *(наля гасьцей)*. А што-ж мы цяпер будзем рабіць? Ужо напеліся, дык можа ізноў пагуляема?

ПРАНЦІСЬ (*закусываючы*). Собственно, пачайце; я зараз скамандую, пане добрудзею, за што і як узяцца, бо мой розум растропны, а вы нічога ня ведаеце.

ПАЎЛІНКА. Ну добра, пачакаем. (*Да Адольфа*). Што-ж гэта, пан Адольф, надуўся, як мыш на крупы, або, як апошняе ў печ усыпаўшы?

АДНА З ГАСЬЦЕЙ. Пан Адольф, відаць, закахаўся.

АДОЛЬФ. Ну, дык што, калі закахаўся?

ПРАНЦІСЬ (*перажоўваючы яду*). Собственно, цяпер, вось-цо-да, пойдзем лявоніху, пане добрудзею!

УСЕ. Лявоніху! Лявоніху!

АДОЛЬФ. Ізноў мужыцкая!

ПАЎЛІНКА (*да Адольфа прыпадхлёбываючыся*). А мы з панам Адольфам сыпнем лявоніху, сапраўды, сыпнем! Адпусьцецеся на мяне грэшную; болей ці ўдасца так весела з вамі паскакаць.

АДОЛЬФ. Ды я ўжо вельмі ня гневаюся. Калі ўжо так хочацца, дык пойдзем; што-там надта такое?!

ПРАНЦІСЬ (*да музыкаў*). Собственно рэжце, пане добрудзею! (*Да Альжбеты*). А мы з свацьцяй тупнем, вось-цо-да!

СЬЦЯПАН (*да Агаты*). А мы з свацьцяй, каханенькая-родненькая! (*Музыкі іграюць лявоніху. Кабеты трохі ўпіраюцца, але пасля ідуць; за імі астальныя госьці. Паўлінка—з Адольфам*).

ПРАНЦІСЬ (*прыпявае*).

О, Лявоніха-Сымоніха была,

О, Лявону хлеба, солі не дала!

О, Лявоніха—Сымоніха, а-ей!

Не хадзі ламаць капусткі маеі!

АЛЬЖБЕТА.

Хоць капуста зарасла лебядою,
Не пайду яе палоць за табою.
Прападзі ты і з капустай сваей,
Ня сушы ты маладосьці маеі!

СЬЦЯПАН.

О, Лявоніха, ты жонка мая,
Дый нямытую сарочку дала;
Некачаную, нямытую,
Толькі шоўкам абашытую.

АГАТА.

А, мой татка, дзевярусенька,
Вядзі мяне памалюсеньку;
Не вядзі мяне па пожынцы,
Вядзі мяне па дарожавцы;
На пожынцы мае ножкі ня йдуць,
Па дарожанцы—дык самі бягуць.

АДОЛЬФ.

Як я бегаў, дык і бегаў,
Абы мілую праведаў;
Як каціўся, дык каціўся,
Абы к мілай прыхіліўся;
Як і скок, так і скок,
Абы к міленькай пад бок!

ПАЎЛІНКА.

А калі-ж я у матулькі жыла,
Як вішанька у садочку цьвіла;
Дасталася злomu духу—мужыку,—
Ссўшыў мяне, як ліпінку у духу.

АДОЛЬФ.

Ты бярозачка, бярозка мая,
Ты бярозка не цярэбленая;
Тваё лісьце не сярэбранае,
Нашы дзеўкі не паседлівыя.

ПАЎЛІНКА.

Не вядзі мяне ні ў лес, ані ў сад, —
Завядзі мяне к татульку назад;
Не вядзі мяне ні ў лес, ані ў бор, —
Завядзі мяне к татульку на двор!

ПРАНЦІСЬ *(як перасталі гульні, да Сьцяпана)*.
Собственно, і дала-ж твая баба мне дыхту, вось-
цо-да. Аж лыткі трасуцца, пане добрудзею.

СЬЦЯПАН. І твая, каханенькі-родненькі, не
адстала, аж дыхавіцу чуць мне не нагнала.

АГАТА. Абодва вы кавалёвыя мяхі, тудэма-
сюдэма, непаваротлівыя, дык і здаецца, што нехта
вам дыхту нейкага даваў.

АЛЬЖБЕТА. А праўда, свацейка, праўда.
Ім толькі каля фляжкі круціцца, а не з дарэчны-
мі жанкамі лявоніху ісьці.

ПРАНЦІСЬ. Ага, собственно, добра, што
свацейка, пане добрудзею, успомніла! *(Дастае
фляжку і частуецца з Сьцяпанам)*.

ПАЎЛІНКА *(да Адольфа)*. Ну, як-жа пану
Адольфу спадабаўся наш мужыцкі танец? Як я
ўважаю, дык лепей у вас лявоніха выходзе, чымся
тое нейкае „падзі-кварта“. І прыпеўкі складныя
знаеце!

АДОЛЬФ *(нібы скромна)*. А трохі-ж нейкіх
наўчыўся калісь.

АДЗІН З ГАСЫЦЕЙ. Пара нам і чэсьць знаць!
Пэўне ўжо каля поўначы матаецца.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. Так, так, час рухацца
дамоў!

ПАЎЛІНКА *(з аблягчэннем, у старану)*. Дзя-
куй Богу!... *(Да гасыцей)*. А можа-б яшчэ пагу-
лялі?

АЛЬЖБЕТА. Каму далёка, то яно так, а каму
блізка, дык ня шкодзіць яшчэ пазабаўляцца.

КОЛЬКІ ГАЛАСОЎ. He! He! Ужо час і пара!
ПАЎЛІНКА. Ну, дык хай музыкі на адходнае хоць марша сыграюць, каб весялей усім сьнілася, і каб моцна ўсім спалася.

СЬЦЯПАН. А гэта ья шкодзе! *(Да музыкаў)*. Што-ж, каханенькія - родненькія, сыграйце, калі ласка, яшчэ што-колечы на адходнае дарагім го-сьцікам, а там—дзьве дзюркі ў носе, і кончылося. *(Музыкі іграюць марш. Госьці адзяваюцца, пра-шчаюцца і выходзяць, за імі—музыкі)*.

Зьява V-ая. Паўлінка — Адольф — Сьцяпан — Альжбета—Пранцісь і Агата.

СЬЦЯПАН. Вось і пацішэла трохі ў нашай хаце, няма ўжо каму скакаці.

ПРАНЦІСЬ. Собственно, глупство, вось-цо-да. Было шумна, пане добрудзею, і будзе шумна!

АГАТА. А так, так, тудэма-сюдэма, як будзе вясельле ў Паўлінкі.

ПАЎЛІНКА. Э-э! Майго вясельля ніколі ня будзе, значыцца, і шумна ня будзе.

АДОЛЬФ. Ці-ж у бацькоў маладога, паненка, думаеце, ня хваце на вясельле?

ПАЎЛІНКА. Хваце — ня хваце, а такі вясельля майго ніхто ня ўбача.

СЬЦЯПАН. Гэта, каханенькая - родненькая, пабачым. Яшчэ я на тое ёсьць і ў сваей хаце — гаспадар, а ня госьць! Жыта новен аруд і сала не адзін пуд.

ПРАНЦІСЬ. Собственно, глупство, вось-цо-да. Часам ці вясельле, ці павесіў — адно на другое, пане добрудзею, выходзе.

АГАТА. А ты, вось-цо-да, прыкусі свой язык і ня тыцкайся. тудэма-сюдэма, туды, куды цябе ня просяць. Напіўся, наеўся, дык і маўчы!

АЛЬЖБЕТА (да Агаты). Што-ж там, сватейка, такое? Сват-жа нічога благога ня кажа. (Да Паўлінкі). Прыбірай ты ўжо, дзеткі, са стала!

ПРАНЦІСЬ. Собственно, ці сьвіньні елі, ці шляхта папасывалася — гэтак, вось-цо-да, стол выглядае, пане добрудзею.

ПАЎЛІНКА. Добра, мамка, зараз. (Да Адольфа). А пан Адольф мне паможа?

АДОЛЬФ. Калі патраплю, дык чаму-ж не? (Прыбіраюць са стала; начыньне стаўляюць на табурэце каля самавару).

АЛЬЖБЕТА. Вы-ж бы, дзеткі, занясьлі пасудак на тую палавіну.

ПАЎЛІНКА. Усё роўна; я посьле занясу сама, а цяпер... (Паглядаючы плутавата на Адольфа) я баюся з панам Адольфам ісьці адна на тую палавіну: ён такі да ўсяго мае імпэт...

АДОЛЬФ (нясуць пасудак, у старану публікі). Відаць, дзеўка ўлялюскалася ў мяне на самую шыю.

ПАЎЛІНКА (ідуць к сталу, у старану публікі). І собіла-ж Богу стварыць гэткую чапялу недарэчную!

ПРАНЦІСЬ (да Паўлінкі). А праўда, собственно, лепш старожа, як варожа, пане добрудзею.

АГАТА (да Пранціся). А ты, „старожа“, не мялі попусту, а думай, як да хаты ісьці!

ПРАНЦІСЬ. Пане добрудзею, дык і пойдзем; што-ж там, собственно, такое? (Прашчаюцца абое і выходзяць. Альжбета памагае прыбіраць са стала).

Зьява VI ая. Паўлінка — Адольф — Сьцяпан — Альжбета.

ПАЎЛІНКА. Ня так, пан Адольф, бярэш шклянкі; трэба вось як! (Паказывае). Ну і зграбны-ж! не раўнуючы—як вол да карэты.

АДОЛЬФ. А панна Паўлінка ўсё кампліменты мне гавора.

ПАЎЛІНКА (*у старану публікі*). Дурню плюнь у вочы, а ён скажа: дождж ідзе!

АЛЬЖБЕТА (*да Сьцяпана, каторы клею носам за сталом*). Што ты табаку важыш? Ідзі ды кладзіся спаць. Гэта-ж табе тут не карчма.

СЬЦЯПАН (*сонна*). Каханенькая-родненькая, я наважу, а ты купіш. Сон някепская рэч. Для чаго Калядкі—добрыя сьвяткі, што пад'еў ды на палаткі. (*Вылазіць з-за стала, да Адольфа*). Каханенькі-родненькі, выбачай... Забаўляйся тут з Паўлінкай, а я прыкархну трохі... Сягоньня яшчэ досьвета мяне мая ўспарола. (*Адводзіць Адольфа ў старану*). Ну што? Як мая Паўліна... падышла пад мысьль?

АДОЛЬФ. О, важная маладзіца. Хоць сягоньня гатоў з ёю жаніцца.

СЬЦЯПАН. Ну, так тупай каля яе; толькі сьмела: яна дзеўка падатлівая, хоць можа і мае трохі якіх мухаў у носе.

АДОЛЬФ. Хэ-хэ-хэ! Як усякай патраплю падлізацца.

СЬЦЯПАН. Ну, дык падлізывайся, каханенькі-родненькі! (*Прашчаецца і ідзе ў бакоўку*).

Зьява VII-ая. Паўлінка — Адольф — Альжбета.

АЛЬЖБЕТА (*сьціраючы стол*). А ты, Паўлінка, можа ў карты пайграеш з панам Адольфам?

АДОЛЬФ. (*закурываючы*). Ды і мне ўжо трэба зьбірацца дамоў.

ПАЎЛІНКА. Ці-ж пан Адольф рассыпаўся, што маніцёся зьбірацца? Заедзеце яшчэ; каня-ж маеце ня жартачкі!...

АДОЛЬФ. О, конь мой добры!

АЛЬЖБЕТА. Ну, дык і чаго-ж сьпяшацца?... Нам, старым, як той кажа, такая рэч: пад'еў ды на печ.

ПАЎЛІНКА (*у старану*). Чаго добрага—зана-чuae, вот будзе бяда. (*Паглядаючы ў вакно*). І цем-ра-ж страшэнная! (*Услух*). А пагода сягоньня ня-дрэнная. Нават месяц сьвеце, што рэдка на Па-кровы. Будзе добра для пана Адольфа дамоў ехаць.

АДОЛЬФ. А хоць-бы і дрэнная, дык мне блізка; жарабец мой у момэнт дамчыць.

АЛЬЖБЕТА (*да Паўлінкі*). Ну, дык пагля-дзі-ж ты, дзе карты, ды пазабаўляйцесь яшчэ трохі з панам Адольфам, бо я, мусіць, зраблю сьледам за дзедам. Трохі-ж сягоньня такі натупалася.

АДОЛЬФ. Проша, проша, панечка! На нас маладых не зражайце.

АЛЬЖБЕТА. А ўжо-ж я такі і пайду.

АДОЛЬФ (*цалуючы ў руку Альжбеты*). Хутка і я паеду, вось толькі дам аднаго гаспадара паньне Паўлінцы.

ПАЎЛІНКА. Паглядзім—хто каму?! (*Шукае карт. Альжбета выходзе ў бакоўку?*)

Зьява VIII-ая. Паўлінка—Адольф.

АДОЛЬФ. Чаго паненка шукае?

ПАЎЛІНКА. Таго, чаго яшчэ ня маю. Карт.

АДОЛЬФ (*глынуўшы ў вакно*). А вось яны — на вакне!

ПАЎЛІНКА (*у старану*). Думала, што ня ўбачыць; скарэй-бы можа з хаты выпхнула, не нашоўшы карт. (*Да Адольфа*). Ну, калі ёсьць, дык будзем іграць. (*Паглядзеўшы ў вакно*). А ў што?

АДОЛЬФ. У гаспадара.

ПАЎЛІНКА. Гэта, значыцца, у дурня?

АДОЛЬФ. Ну, гэта толькі мужыкі так гавораць. *(Раздае карты)*.

ПАЎЛІНКА. А як пан Адольф думаў, хто мы? То-ж так сама мужыцкага роду.

АДОЛЬФ. Першы раз чую!

ПАЎЛІНКА. Ды і пан Адольф так сама мужыцкага роду. *(Іграюць у карты)*.

АДОЛЬФ *(здзіўлены)*. І я?!...

ПАЎЛІНКА. Але, але! Калісь былі ўсе мужыкі, ну, дык цяпер кожны чалавек мужыцкага роду, хоць каторы і прыкідываецца панам, ці графам. Ды і што гаварыць? Адам і Эва і то былі мужыкамі.

АДОЛЬФ *(здзіўлены)*. Адам і Эва?!...

ПАЎЛІНКА. І Ной і Езус.

АДОЛЬФ. Што я чую?... Адкуль гэта, панна Паўлінка ўсё ведаеце?

ПАЎЛІНКА. Ого, не скажу!

АДОЛЬФ *(просічы)*. Проша сказаць.

ПАЎЛІНКА. Ня тэй б'яце! Вот салапяка!

АДОЛЬФ *(направіўшыся)*. Ды скажэце!

ПАЎЛІНКА *(нецярыліва)*. Ну, добра. Запытайцеся ў Якіма Сарокі: ён усё вам раскажа. *(Адольф прыгрывае)*. Дурань пан! Дурань пан!

АДОЛЬФ *(напраўляючы)*. Гаспадар. *(Раздае карты)*.

ПАЎЛІНКА *(у старану)*. Які чорта гаспадар, калі дурань?!

АДОЛЬФ. Што панна Паўлінка кажа?

ПАЎЛІНКА. Кажу: але гаспадар. *(Хвілю маўчаць. Паўлінка ў старану)*. Што тут гаварыць з гэтай вандзёнкай? І трымае-ж яго нядобрае! *(Да Адольфа)*. А ці пан Адольф жаніцца хочаце?

АДОЛЬФ. Ой, страшэнна хачу. А паньне Паўлінцы замуж хочацца?

ПАЎЛІНКА. Ого, яшчэ і як хочацца!... Калі ўдасца, дык яшчэ і сягоньня можа пайду.

АДОЛЬФ. А я-ж яшчэ з таткам і мамкай вашымі нічога аб гэтым не гаварыў.

ПАЎЛІНКА. Аб чым—аб гэтым?

АДОЛЬФ. Ну, аб тым, я жаніцца буду, а панна Паўлінка замуж ісьці. (*Праірывае*).

ПАЎЛІНКА. Ізноў пан дурнем! Ізноў дурнем!

АДОЛЬФ. Гаспадаром... (*Раздае карты*).

ПАЎЛІНКА. А можа ўжо будзе? Нешта спаць як-бы хочацца. (*Зьівае, устае і паглядае ў вакно. У старану*). А што, калі ня прышоў?

АДОЛЬФ (*не расслухаўшы*). Хто не пашоў?

ПАЎЛІНКА. Я кажу, каб хаця дождж не пашоў. (*З удаванай жаласцю*). Я так жалею, так жалею пана Адольфа, каб не замок, што аж тут нешта трасецца. (*Паказывае на грудзі*).

АДОЛЬФ. І я так сама панну Паўлінку жалею і цяпер, і потым.

ПАЎЛІНКА. Калі гэта? — потым? Як пан Адольф яшчэ дурня возьме?

АДОЛЬФ. Ды не! Тады, як будзем... як будзем... ну, як гэта сказаць?...

ПАЎЛІНКА. Ізноў скруціў! (*Папраўляе*). Вось гэтак было, гэтак біць трэба, а я з гэтай хаджу, і пана Адольфа ізной дурань, дурань, дурань!

АДОЛЬФ. Гаспадар!

ПАЎЛІНКА. Усё роўна, хоць, гаспадар, але, як карты паказваюць, дык дурань!

АДОЛЬФ. Хай сабе будзе і так! Цяпер за тое, што панна Паўлінка мяне гэтак абыграла, вазьму ды паеду. (*Устае*).

ПАЎЛІНКА (*з аблячэньнем, у старану*). Сабраўся такі уршце.

АДОЛЬФ. Дабранач паньне Паўлінцы! Проша-
чакаць,—я прыеду па канчатак.

ПАЎЛІНКА. Забярэце лепей яго цяпер!

АДОЛЬФ. Каго?

ПАЎЛІНКА. Ды канчатак той.

АДОЛЬФ. А панна Паўлінка ўсё жартуе.
(Прашчаецца. Выходзячы, у старану публікі). Вот
так на ўсе бакі дзеўка! Адным словам, як стору-
блёвая кабыла. Гэткая—дыхт для мяне жонка!

Зьява IX-ая. Паўлінка (адна).

ПАЎЛІНКА (неспакойна). А той можа, хай-бы
лепей і ня прышоў! Так усё неяк у сярэдзіне
тресеца... І на што гэта я яму абяцала? Лепей
было-б пачакаць. Што тут рабіць? (Ходзе ад вакна
к вакну і паглядае). Падшахнула-ж мяне нядобрае
на згоду прыстаць! (Сумна-весела). А можа ня
прыдзе? (Сумна). А калі ня прыдзе, то значыцца,
ён ужо мяне ня любіць болей. Не, няхай прыдзе
лепей, а там, што будзе, то будзе. Трэба павара-
жыць. (Стукае ў пальцы). Прыдзе, ня прыдзе, ня
прыдзе, прыдзе. (Весела). Прыдзе, прыдзе! А ця-
пер — любіць, ці ня любіць? Ну, гэта трэба на
карты паваражыць. (Бярэ і перакідае карты). Лю-
біць, ня любіць, к сэрцу прыжме, к чорту пашле;
любіць, ня любіць, к сэрцу прыжме.. (Весела).
Так, так, любіць, к сэрцу прыцісьне. Ну, раз кар-
ты гэтак паказалі, то трэба зьбірацца. Але мушу
ўперад паслухаць, ці сьпяць старыя. (Ідзе і пад-
слухоўвае ў дзьверах бакоўні). Сьпяць, ажно хра-
пуць, як-бы суконкі дралі. (Падходзе, глядзіць у ва-
кно, задумываецца). Што тут узяць? Ага, трэба за-
глянуць у куфар. (Адчыняе куфар, капаецца ў ім;
дастае пацеркі і прымярае). Во! гэта дык трэба за-

бращь—так мне з імі да твару ідзе. Ну, сукенку новую таксама трэба ўзяць. Усё гэта зьвяжам у хустку. *(Расьсыцілае хустку і складывае свае рэчы)*. А-а, і чаравічкі мушу забраць, бо ў чым-жа я з ім бегаць буду? Шнуровачку так-жа возьму, бо хто-ж яе будзе тут насіць?... І—і... ужо болей, здаецца, нічога. *(Зьвязывае, і ідзе к ложку. Чуваць шорах за вакном! Паўлінка сьціха)*. Ай хтось там прышоў! *(Паглядываючы на публіку)*. Прышоў мой міленькі, прышоў! Такі карты праўду паказалі. *(Ідзе к вакну)*. Хто там?

ГОЛАС З-ЗА ВАКНА *(прыдушаны)*. Я!... Я!...

ПАЎЛІНКА *(углядаючыся ў вакно, у старану)*. Нічагутанькі ня відаць! Цемната страшэнная! *(У вакно)*. Хто—я?

ГОЛАС. Я!... Я!... Ну, ці-ж не пазнала?

ПАЎЛІНКА. Пачакай мінутку. Вось я зараз. Толькі падушачкі зьвяжу і коўдру.

ГОЛАС. Ды мне нічога ня трэба!

ПАЎЛІНКА. Мала, што ня трэба, а я вазьму: мягчэй будзе спаць. *(Хутка ідзе к ложку, зьвязывае падушкі і коўдру ў пасцілку)*. Ну, ужо гатова! *(Адчыняе вакно, і выкідвае вузлы)*. Пераймай, а зараз—і мяне! *(Да сябе)*. Трэба з бакоўкі ўзяць верхнюю апратку і хустку, толькі-б хаця-ж старыя не прабудзіліся. *(Зьніжае агонь у лямпі і ідзе ў бакоўку. Па нейкім часе выходзіць стуль, адзеўшыся)*. А цяпер і сябе трэба выкінуць! *(Шыбка ідзе к вакну)*. Чуваць шорах у бакоўцы). Ах, нехта ўстаў!

Зьява X-ая. Паўлінка—Сьцяпан.

СЬЦЯПАН *(выбірае з бакоўкі, ахінуўшыся коўдрай)*. Хто тут? Хто тут лазе а поўначы? Альжбета! Альжбета! Хутчэй сюды! *(Паўлінка, пера-*

хрысьціўшыся, підаецца ў вакно. — Сьцяпан убачыў). Гвалт! Злодзеі! (Бяжыць к вакну і хватае Паўлінку за ногі). Альжбета! Скарэй сюды! Стрэльбу хватай!...

Зьява XI-ая. Паўлінка — Сьцяпан — Альжбета

АЛЬЖБЕТА (выбігае — як Сьцяпан — акрыўшыся коўдрай; уся трасецца). Матачка Найсьвентшая! Што тут робіцца?! (Мацае па сьцягне). Зараз, зараз нясу стрэльбу. (Хватае за іру ад гадзінніка, з грохатам валіцца са сьцяны і разбіваецца). Ай! Што-ж я нарабіла?!

СЬЦЯПАН (трымаючы Паўлінку за ногі, да Альжбеты). Куды цябе немач упёрла? Падкруці хутчэй knot ды памажы цягнуць!...

АЛЬЖБЕТА (бяжыць к ляжбе). Ужо, ужо!

ПАЎЛІНКА (перавесіўшыся праз вакно). Цягні братка, ямчэй!

АЛЬЖБЕТА (падкруціўшы knot і бягучы к Сьцяпану), Божухна мой! Гэта-ж Паўлінка! Скуль ты ўзяў таго злодзея?

СЬЦЯПАН. Каханенькая-родненькая, не мялі языком, ды вось памагай цягнуць; там нейкі гад яе за рукі трымае.

ПАЎЛІНКА. Мацней, мацней, браток!

АЛЬЖБЕТА (памагаючы Сьцяпану цягнуць). Што ты, дзеткі, адурэла, ці што? (Сьціпяючы Паўлінку з вакна на хату).

СЬЦЯПАН. Ты гэта, каханенькая-родненькая, куды манілася ляпець?

ПАЎЛІНКА (апіраючыся рукой аб стол, патуніўшыся). Я!... Я!... хацела замуж ісьці!

СЬЦЯПАН і **АЛЬЖБЕТА**. Праз вакно?!

ПАЎЛІНКА. А што-ж, калі татка і мамка праз дзьверы ня пускаеце.

Зьява XII-ая. Тыя-ж і Пранцісь — Адольф —
Агата.

ПРАНЦІСЬ (*бяз шапкі ўваліваецца ў хату, трымаючы за каўнер Адольфа*). Собственно, пане добрудзею, злодзея, злодзея злавіў, вось-цо-да.

АГАТА (*цягнучы вузлы*). А як-жа, тудэма-сюдэма, з гэтымі катомкамі каля вашага вакна капаўся.

ПАЎЛІНКА, СЬЦЯПАН і АЛЬЖБЕТА. Пан Быкоўскі?!...

ПРАНЦІСЬ. А так, так, пане добрузею. Адольф, Адольф! Злодзей, собственно, вось-цо-да!

СЬЦЯПАН (*да Адольфа*). Дык гэта ты мне хацеў дачку ўкрасьці, зладзюга, каханенькі-родненькі?

АДОЛЬФ (*заікаючыся і не разумеючы, у чым рэч*). Я.. я... зьбіўся тут каля саду з дарогі, дык хацеў у панны Паўлінкі запытацца праз вакно, кудой выехаць.

ПРАНЦІСЬ. Собственно, злодзей, злодзей! Вузлы з хаты праз вакно навыцягіваў. Можна і шапку маю ўкраў?

АГАТА. Ты зараз, п'яніца, тудэма-сюдэма, і галаву забудзешся. Гэта-ж аж дамоў давалокся і тады толькі агледзеўся, што шапкі забыўся.

ПРАНЦІСЬ. Собственно, а баба на што, каб усяго пільнавала. Але злодзея, пане добрудзею, злавіў, злавіў, вось-цо-да.

СЬЦЯПАН (*да Паўлінкі*). Дык гэта ты, каханенькая-родненькая, за яго хацела замуж уцякаць, як даведалася, што гэнага гада, гэнае плюгаўства за афішкі арыштавалі?

ПАЎЛІНКА (*глуха*). Божухна мой, Божа! Якімку арыштавалі!!

СЬЦЯПАН (*самадавольна*). Хе-хе-хе! Ужо гэтае мужыцкае насевьне ня будзе больш нашых сьцежак паганіць.

ПАЎЛІНКА. Якімку арыштавалі! Майго саколіка ненагляднага арыштавалі!

СЬЦЯПАН (*да Адольфа*). А ты, каханенькі-родненькі, негадзай, вірутнік з-пад цёмнай гвязды, вон з маеі хаты, каб твая і нага тут ня была! Ня мог, як трэба, па хрысьціянску—з сватам, з заповедзямі маю дачку ўзяць, але, як злодзей, хацеў праз вакно вывалачы! Вон! Вон!

АДОЛЬФ. Я... я... толькі хацеў дарогі запытацца...

ПРАНЦІСЬ (*разьвязваючы вузлы*). Собственно, злодзей, пане добрудзею! Падушкі і сукенкі дзявочыя праз вакно пакраў. К вурадніку, марш! К вурадніку, гіцаль, вось-цо-да!

ПАЎЛІНКА. Якімку арыштавалі! Маю зорачку ясную арыштавалі! (*Дзіка*). Ха-ха-ха! Зьвяры сьляпыя!!! (*Як спю, валіцца на зямлю. Суматоха. Крыкі: вады! вады!*)

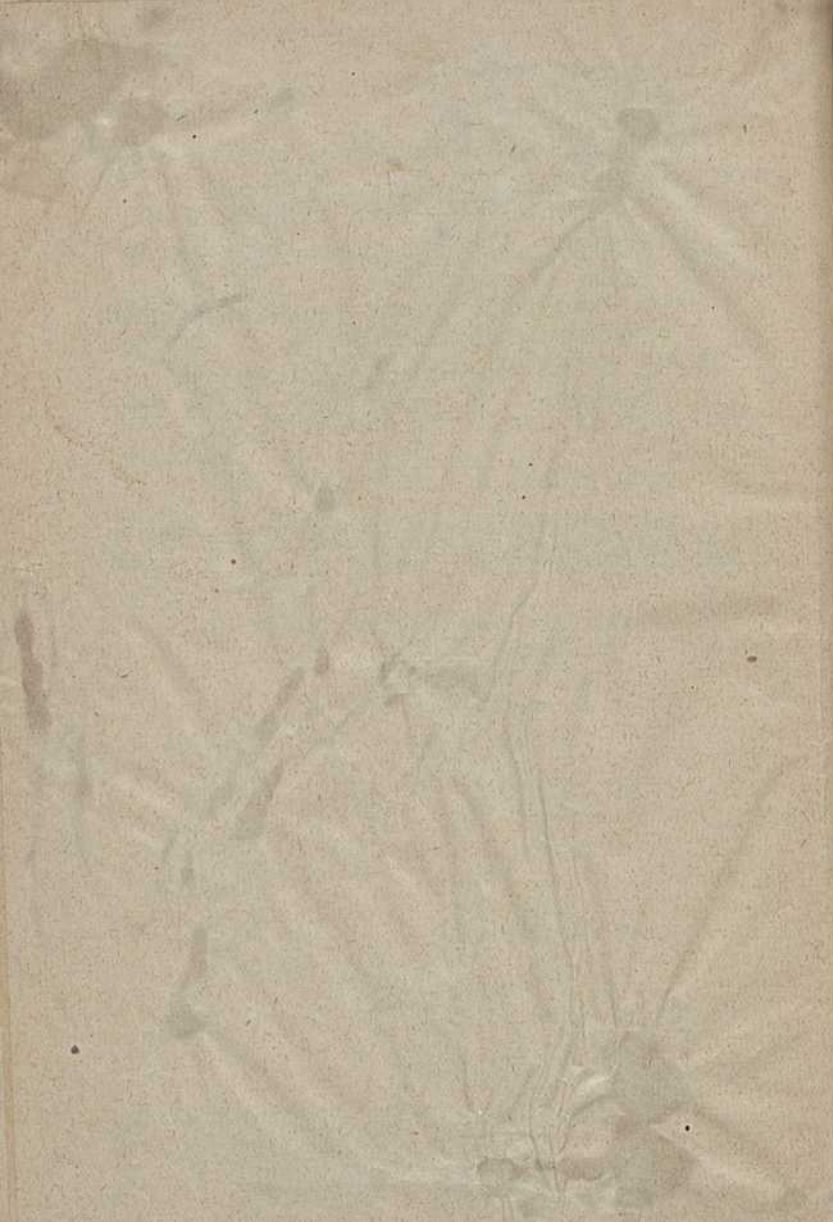
ПРАНЦІСЬ. Собственно, пане добрудзею, у мяне ёсьць кроплі. (*Дастае з кішані фляжку і тырска у твар Паўлінцы гарэлкай*).

АГАТА (*кідаючыся да Пранціся*). Тудэма-сюдэма, ападеў...

СЬЦЯПАН (*панура*). Каханенькія-родненькія, дзьве дзюркі ў носе, і скочнылося!

З а с л о н а.

КАНЕЦ.

+

Бел. өдгел
Датмат.

В0000002737470

1964 г.

Бел. өдгел
1994 г.